

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική Εργασία

**Μορφές Εναλλακτικής Δημοσιογραφίας σε Παραδοσιακά &
Νέα Μέσα**

Ευστρατιάδης Γεώργιος

Επιβλέπων Καθηγητής: Πολίτης Περικλής

Αθήνα, Ιούνιος 2020

© Ευστρατιάδης Γεώργιος - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2020.

Η παρούσα Εργασία, καθώς και τα αποτελέσματα αυτής, αποτελούν συνιδιοκτησία του ΕΑΠ και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης, αναπαραγωγής και αναδιανομής της (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα της Εργασίας καθώς επίσης και το όνομα του ΕΑΠ όπου εκπονήθηκε.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή, Κύριο Περικλή Πολίτη, για τη βοήθεια και τις συμβουλές του στην προσπάθεια όλων αυτών των μηνών, σε όλα τα στάδια έως και την τελική παράδοση της παρούσας εργασίας. Χωρίς τη δική του αρωγή και την ήρεμη, πάνω απ' όλα, προσέγγιση πάνω στο θέμα η υλοποίησή της θα ήταν αισθητά δυσκολότερη και σίγουρα πιο χαοτική.

Ευχαριστώ την οικογένειά μου για τη διαμόρφωσή μου σαν άνθρωπο έως σήμερα και για τις θυσίες που έκαναν προκειμένου να φτάσω σε αυτό το σημείο. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου για την υποστήριξη, την κατανόηση και την συμπαράσταση τα τελευταία δύο χρόνια. Χωρίς τη δική της ισορροπία δεν θα μπορούσα ποτέ να φτάσω σε αυτό το τελευταίο, λογικά, σκαλί των σπουδών μου.

Περίληψη

Το δημοσιογραφικό επάγγελμα, διαχρονικά, παρουσίαζε «πειράματα» και προσπάθειες να αποφύγει την πεπατημένη οδό παραγωγής θεμάτων και να ανοίξει νέους διαύλους επικοινωνίας. Είναι άλλωστε στην ίδια τη φύση του ανθρώπου η τάση να αναζητά το διαφορετικό και να εξελίσσεται, συνεπώς η δημοσιογραφία δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα. Η εναλλακτική δημοσιογραφία καταγράφεται από τις αρχές του 19ου αιώνα στη δύση και από τότε υπάρχουν αναρίθμητα παραδείγματα προσπαθειών εναλλακτικών τρόπων επικοινωνίας. Ανέκαθεν αποτελούσε και αποτελεί το βήμα των λίγων να ακουστούν περισσότερο, να οργανωθούν σε ομάδες και να τραβήξουν περισσότερο κοινό προκειμένου να το ενεργοποιήσουν και να το ευαισθητοποιήσουν πάνω στα «δεύτερα», αλλά εξίσου σημαντικά, θέματα που τα παραδοσιακά μέσα δεν θα αναπαράγουν επαρκώς. Ανθρώπινα δικαιώματα, φεμινισμός, οικολογία είναι μόνο μια χούφτα κοινωνικών κινημάτων που ξεπετάχτηκαν μέσα από εναλλακτικά μέσα, δείγμα της ανάγκης που υπήρχε και υπάρχει να ασχοληθεί το κοινό με προβλήματα πιο εναρμονισμένα με τη δική του καθημερινότητα. Εφημερίδες, περιοδικά, ραδιοφωνικοί σταθμοί αποτελούσαν τις βασικές πλατφόρμες αναπαραγωγής της θεματολογίας της εναλλακτικής δημοσιογραφίας, δείγμα ότι αυτού του είδους η δημοσιογραφία συμβάδισε με την αντίστοιχη παραδοσιακή της μορφή σε ότι έχει να κάνει με τα μέσα αναπαραγωγής καθεαυτά. Σήμερα, η εναλλακτική δημοσιογραφία έχει εκμεταλλευτεί την ψηφιακή εποχή και εκφράζεται αποκλειστικά μέσω του διαδικτύου, λύνοντας έτσι πολλά πρακτικά προβλήματα του παρελθόντος που σχετίζονταν με το κόστος, την αποτελεσματικότητα και τη διανομή των θεμάτων. Λόγω της ευκολίας παραγωγής μάλιστα, οι νέες και καινοτόμες ιδέες μπορούν να εκφράζονται άμεσα και εύκολα μέσα από τα ποικίλα ψηφιακά εργαλεία που διατίθενται σε όλους σήμερα.

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην εναλλακτική δημοσιογραφία σήμερα και τα μέσα αναπαραγωγής μέσα από τα οποία αυτή αναπαράγεται. Χωρίζεται σε θεωρητικό και ερευνητικό μέρος. Το θεωρητικό μέρος αποτελεί μια ιστορική αναδρομή στα εναλλακτικά μέσα από την εποχή που πρωτοεμφανίστηκαν, γίνεται η σύγκριση με τα παραδοσιακά, ακολουθεί μία ανάλυση στα σύγχρονα μέσα με τα οποία θα ασχοληθούμε και στο ερευνητικό κομμάτι και κλείνει με τον ρόλο του διαδικτύου στην όλη εξέλιξη

τους. Το ερευνητικό μέρος προσεγγίζει τα εναλλακτικά μέσα της θεωρίας μέσα από πέντε διαφορετικές οπτικές λειτουργίας προκειμένου να κατανοήσουμε την έννοια του εναλλακτικού σε αυτής της μορφής δημοσιογραφία. Αυτό το μέρος της εργασίας κλείνει με την παρουσίαση των συμπερασμάτων πάνω στην έρευνά μας.

Λέξεις Κλειδιά: Εναλλακτική δημοσιογραφία, εναλλακτικός τοπικός τύπος, εναλλακτικά προσωπικά ιστολόγια (Blogs), συμμετοχική δημοσιογραφία, δημοσιογραφία των πολιτών, Indymedia, δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων, διαδίκτυο, δημοσιογραφική δεοντολογία.

Abstract

The journalistic profession, over time, has presented "experiments" and efforts to avoid the trampled path of production and to open new channels of communication. After all, it is in human nature to search for alternative ways of functioning and evolve, therefore, journalism could not be an exception to this rule. Alternative journalism has been recorded in the West since the early 19th century and since then there have been countless examples of alternative communication efforts. It has always been and is the step of the few to be heard more, to be organized in groups and to attract bigger audience in order to activate it and raise awareness on the "secondary", but equally important, issues that traditional media will not adequately reproduce. Human rights, feminism, ecology are just a handful of social movements that have sprung up through alternative media. This is a sample of the need that existed and exists to engage the public with problems more harmonized with their own daily lives. Newspapers, magazines, and radio stations were the main platforms for reproducing the subject of alternative journalism, a sign that this kind of journalism has kept pace with its corresponding traditional form in what it has to do with the media itself. Today, alternative journalism has taken advantage of the digital age and is expressed exclusively through the internet, thus solving many practical problems of the past related to the cost, effectiveness and distribution of topics. In fact, due to the ease of production, new and innovative ideas can be expressed directly and easily through the various digital tools available to everyone today.

This paper focuses on alternative journalism today and the media through which it is reproduced. It is divided into theoretical and research part. The theoretical part is a historical review of the alternatives from the time they first appeared, they get compared to the traditional ones, followed by an analysis of the modern media that we will deal with in the research part and closes with the role of the internet throughout their development. The research part approaches the alternative media of theory through five different perspectives in order to understand the meaning of the alternative in this form of journalism. This part of the paper closes with the presentation of the conclusions of our research.

Keywords: Alternative journalism, alternative local press, alternative personal blogs, participatory journalism, citizen journalism, Indymedia, journalism social movements, internet, journalism ethic

Πίνακας Περιεχομένων

• Ευχαριστίες	Σελίδα iii
• Περίληψη	Σελίδα iv
• Abstract	Σελίδα vi
• Εισαγωγή	Σελίδα 3
• Κεφάλαιο 1: Η εναλλακτική δημοσιογραφία χθες και σήμερα.	Σελίδα 4
◦ 1.1: Τι είναι εναλλακτική δημοσιογραφία;	Σελίδα 4
◦ 1.2: Ιστορίας της εναλλακτικής δημοσιογραφίας.	Σελίδα 7
◦ 1.3: Τα εναλλακτικά σε σύγκριση με τα παραδοσιακά μέσα.	Σελίδα 9
◦ 1.4: Σύγχρονα εναλλακτικά μέσα. Τι τα κάνει εναλλακτικά;	Σελίδα 12
▪ 1.4.1: Εναλλακτικός τοπικός τύπος.	Σελίδα 12
▪ 1.4.2: Εναλλακτικά προσωπικά ιστολόγια (Blogs).	Σελίδα 13
▪ 1.4.3: Συμμετοχική δημ/φία – Δημ/φία των πολιτών	Σελίδα 15
▪ 1.4.4: Indymedia (Independent Media Center).	Σελίδα 16
▪ 1.4.5: Δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων.	Σελίδα 18
▪ 1.5: Τα εναλλακτικά μέσα σήμερα και ο ρόλος του διαδικτύου.	Σελίδα 20
▪ 1.5.1: Πού βοηθά το διαδίκτυο και ποια η δύναμή του;	Σελίδα 20
▪ 1.5.2: Ποιοι εκφράζονται μέσα από το διαδίκτυο;	Σελίδα 21
▪ 1.5.3: Πόσο εναρμονισμένες είναι οι εναλλακτικές φωνές με τον δημοσιογραφικό κώδικα δεοντολογίας;	Σελίδα 21
• Κεφάλαιο 2: Ερευνητική διαδικασία	Σελίδα 22
• Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα έρευνας	Σελίδα 25
◦ 3.1: Εναλλακτικά τοπικά μέσα	Σελίδα 25
◦ 3.2: Blogs	Σελίδα 32
◦ 3.3: Συμμετοχική δημ/φία – Δημ/φία των πολιτών	Σελίδα 39
◦ 3.4: Indymedia	Σελίδα 42
◦ 3.5: Δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων	Σελίδα 44
◦ 3.6: Πού βρίσκουμε το «εναλλακτικό»;	Σελίδα 47

- Συμπεράσματα Σελίδα 50
- Βιβλιογραφικές Αναφορές Σελίδα 56
- Διαδικτυακές πηγές Σελίδα 58

Εισαγωγή

Η εναλλακτική δημοσιογραφία αποτελεί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πεδία μελέτης της δημοσιογραφίας καθώς μέσα από αυτή προσεγγίζονται και εκφράζονται συγκεκριμένες ομάδες πολιτών, τα ενδιαφέροντα και οι θέσεις των οποίων δεν είναι ευρέως γνωστά αφού δεν καλύπτονται επαρκώς από τα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από την εποχή, λοιπόν, που η δημοσιογραφία ξεκίνησε να αποτελεί ένα οργανωμένο επάγγελμα, μπορούμε να εντοπίσουμε προσπάθειες εναλλακτικής άσκησης αυτού του επαγγέλματος λόγω της ανάγκης των ανθρώπων να ακουστεί κάτι το διαφορετικό. Η εναλλακτική δημοσιογραφία αποτέλεσε την πηγή μέσα από την οποία γεννήθηκαν και συνεχίζουν να υπάρχουν διάφορα κοινωνικά κινήματα, όπως αυτά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της οικολογίας. Η εναλλακτική εκμετάλλευση των ήδη υπάρχοντων μέσων έδωσε το πάτημα στους λίγους να ακουστούν και να δείξουν στο ευρύ κοινό τη διαφορετική, την εναλλακτική κοινωνία που υπάρχει εκεί έξω. Δυστυχώς, λόγω των πρακτικών δυσκολιών που αντιμετώπιζαν τα εναλλακτικά μέσα, και χωρίς την οικονομική στήριξη των μεγάλων οργανισμών, η ύπαρξη των εναλλακτικών μέσων στο παρελθόν ήταν βραχύβια. Περιοδικά και εφημερίδες από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κυρίως σε Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ, ξεπετάγονταν από τις λαϊκές βάσεις, έκαναν αισθητή την παρουσία τους, αλλά λίγα χρόνια μετά χάνονταν κάτω από τις οικονομικές πιέσεις. Τα τελευταία 20 περίπου χρόνια όμως, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης και της πρόσβασης στην τεχνολογία του μεγαλύτερου μέρους των πολιτών, τα εναλλακτικά μέσα μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικότερα και κυρίως φθηνότερα συνεπώς κάποια από αυτά να χαίρουν ιδιαίτερης επιτυχίας. Το διαδίκτυο έχει εξελιχθεί σε ένα εργαλείο της καθημερινότητας όλων καθώς έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει άμεσα μια πληροφορία σε κάθε γωνιά του κόσμου. Έτσι η καινοτομία γεννιέται, κρίνεται από το κοινό και είτε συνεχίζει να εξελίσσεται είτε πεθαίνει με τρομακτικά γρήγορους ρυθμούς. Το ίδιο φυσικά ισχύει και στο κομμάτι της δημοσιογραφίας στη σύγχρονη εποχή. Νέες ιδέες, διαφορετικές, ξεπετάγονται καθημερινά, με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχει μια τεράστια γκάμα πλατφορμών ενημέρωσης που συνδυάζουν το παλιό με το νέο, παρουσιάζοντας μια ξεχωριστή θεματολογία στο κοινό. Με αυτού του είδους τη δημοσιογραφία θα ασχοληθούμε παρακάτω. Τη δημοσιογραφία που ερευνά, δημιουργεί και παρουσιάζει θέματα έξω από την καθημερινή ατζέντα και έξω από τα παραδοσιακά

MME. Τη δημοσιογραφία που πρώτα απ' όλα έχει σαν στόχο την κοινωνική προσφορά αντί του οικονομικού αποτελέσματος, ώστε να καταφέρει να αφυπνίσει το κοινό και να το ενημερώσει για τα άγνωστα ή λιγότερο παιγμένα προβλήματα της καθημερινής ζωής.

Κεφάλαιο 1: Η εναλλακτική δημοσιογραφία χθες και σήμερα.

1.1: Τι είναι εναλλακτική δημοσιογραφία;

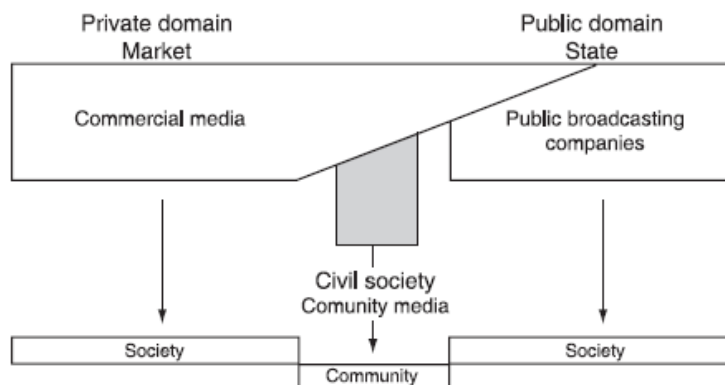
Από την αυγή των οργανωμένων κοινωνιών, η πληροφορία είχε μια ξεχωριστή αξία στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Η τάση για γνώση των καθημερινών γεγονότων αποτελεί διαχρονικά μια πηγαία ανάγκη στο μυαλό των ανθρώπων. Βήμα – βήμα, η μετάδοση αυτού του είδους πληροφορίας οργανώθηκε μέσα από ένα πιο επαγγελματικό πλαίσιο. Το πρώιμο στάδιο της δημοσιογραφίας όπως την ξέρουμε σήμερα παρατηρείται μέσα από μία ημερίδα στην Αρχαία Ρώμη, το 59 π.Χ. με το όνομα Acta Diurna, που μεταφράζεται ως «Αυτά που έχουν γίνει» (Kuijper K, Britannica.com). Από τότε έως και σήμερα η δημοσιογραφία εξελίσσεται σαν ζωντανός οργανισμός. Ωριμάζει και προσαρμόζεται στις συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε εποχή ώστε, όπως και να έχει, η πληροφορία να φτάνει στον αποδέκτη της. Παρόλα αυτά, μέχρι και το πρόσφατο παρελθόν, η δημοσιογραφία αφιέρωνε τη θεματική της, σχεδόν αποκλειστικά, στα πολιτικά δρώμενα του εκάστοτε τόπου. Μαζί με τη δημοσιογραφία όμως, εξελίχθηκαν και οι άνθρωποι. Η ανάγκη για μια άλλου είδους πληροφόρηση ξεκίνησε να κάνει τα πρώτα της βήματα. Τα ενδιαφέροντα του κόσμου ξέφυγαν το πολιτικό κομμάτι και στράφηκαν στα κοινωνικά δρώμενα. Έτσι, φτάνουμε στη δεκαετία του 1960 όπου τα πρώτα εναλλακτικά μέσα κάνουν την εμφάνισή τους. Μέσα τα οποία ξεπήδησαν από την ανάγκη να ακουστούν και άλλες φωνές οι οποίες θα άγγιζαν θέματα τα οποία κανένα μέσο της εποχής δεν ακουμπούσε. Θέματα όπως η βία προς τις γυναίκες, η βία για τη δημιουργία επιχειρηματικού κέρδους, η κατάλυση της δημοκρατίας σε κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον, ο ρατσισμός, η ρύπανση, ήταν μόνο μια χούφτα από τα θέματα που καλύπτονταν από τα εναλλακτικά μέσα και έβγαζαν προς τα έξω τη «σκοτεινή» πλευρά της επικαιρότητας, που δεν διάβαζε κανείς στα παραδοσιακά μέσα. (Bailey et al, 2007).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η εναλλακτική δημοσιογραφία αποτελεί την εναλλακτική φωνή. Τη φωνή μέσα από την οποία θα ακουστεί το θέμα που είναι εξίσου σημαντικό, αν όχι περισσότερο, από το στείο πολιτικό. Η σημασία της εναλλακτικής δημοσιογραφίας και των μέσων μέσα από τα οποία αυτή καλύπτεται, είναι τέτοια, όπου μελετώντας την καταλήγουμε σε τέσσερις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις εναλλακτικών μέσων (Bailey et al, 2007). Σύμφωνα με αυτές, τα εναλλακτικά μέσα προσεγγίζονται ως:

- α) Μέσα που υπηρετούν την κοινωνία
- β) Μέσα ως εναλλακτικά στα mainstream media
- γ) Σύνδεση των εναλλακτικών μέσων με την κοινωνία
- δ) Εναλλακτικά μέσα ως «ρίζωμα»

Η πρώτη προσέγγιση καλύπτει την πλευρά των εναλλακτικών μέσων η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνία. Σύμφωνα με αυτήν, η κοινωνία αποτελεί μια «Μεγάλη οικογένεια» (Tonnie, 1963). Η μελέτη των εναλλακτικών μέσων σαν «υπηρετής» της κοινωνίας διαιρείται σε δύο υπο-προσεγγίσεις. Τη γεωγραφική και τη μη γεωγραφική. Η γεωγραφική έχει να κάνει με την τοπική κάλυψη θεμάτων, με τα θέματα που αφορούν μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Στον αντίποδα, η μη γεωγραφική προσέγγιση έχει να κάνει με την κάλυψη θεμάτων που έχουν να κάνουν με τα κοινά ενδιαφέροντα μιας κοινωνικής ομάδας, μιας κοινότητας ατόμων με κοινές απόψεις και ανάγκες, π.χ. φεμινιστικά ή περιβαλλοντολογικά θέματα που ξεπερνούν τα γεωγραφικά όρια. Η δεύτερη προσέγγιση αφορά τη σύγκριση μεταξύ εναλλακτικών μέσων σε σχέση με τα παραδοσιακά (mainstream) μέσα. Βάσει της οποίας, τα εναλλακτικά αποτελούν μια κριτική προς τα παραδοσιακά, η οποία προκύπτει μέσα από την ανάδειξη θεμάτων που είναι ουσιώδη για την κοινωνία και τους πολίτες της. Παράλληλα, γίνεται η σύγκριση μεταξύ παραδοσιακών και εναλλακτικών μέσων τόσο σε οργανωτικό όσο και θεματικό επίπεδο. Με αυτή τη σύγκριση θα ασχοληθούμε εκτενέστερα στο υποκεφάλαιο 4.3. Η τρίτη προσέγγιση παρουσιάζει τα εναλλακτικά μέσα σαν την «Τρίτη φωνή» μεταξύ των κρατικών και των ιδιωτικών μέσων. Σε αυτήν γίνεται, πρωτίστως, διαχωρισμός της κοινωνίας και της κοινότητας και στη συνέχεια αναφέρεται ότι τα εναλλακτικά μέσα απευθύνονται σε συγκεκριμένες κοινότητες. Αντίθετα, τα παραδοσιακά (κρατικά και ιδιωτικά) μέσα απευθύνονται στην κοινωνία στο σύνολό της. Για να γίνει πιο κατανοητό

το παραπάνω, αρκεί να ρίξουμε μια ματιά στο παρακάτω διάγραμμα (Thompson, 1995) όπου κάνει τον διαχωρισμό του κοινού των εναλλακτικών κοινοτικών μέσων και παραδοσιακών μέσων σε επίπεδο κοινότητας και κοινωνίας.

Η τέταρτη και τελευταία προσέγγιση προτείνει την άκρως ενδιαφέρουσα παρομοίωση των εναλλακτικών μέσων ως «ρίζωμα». Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση τα εναλλακτικά μέσα, επί της ουσίας, λειτουργούν ως ρίζες. Δηλαδή, όπως και οι ρίζες, έτσι και τα εναλλακτικά μέσα, αδιαφορούν για τα σύνορα, τα προσπερνούν και προσπαθούν να συνδέσουν προϋπάρχοντα κενά, στην περίπτωση των εναλλακτικών μέσων, δημοσιογραφικά.

Αν συνδέσουμε λοιπόν όλα τα παραπάνω, θα δούμε ότι η εναλλακτική δημοσιογραφία είναι κατά μία έννοια μια τέχνη. Μια τέχνη η οποία εκμεταλλεύεται την ανάγκη των ανθρώπων να ξεπερνούν τα όριά τους και να αναζητούν συνεχώς την άλλη πλευρά του νομίσματος. Έτσι και εδώ, η εναλλακτική δημοσιογραφία πορεύεται πλάι στην κοινωνία, δείχνοντας και συζητώντας τα μικρά, για τα παραδοσιακά μέσα, θέματα. Ξεπερνά τα αυστηρά στεγανά των επαγγελματικών κανόνων και πολλές φορές παρουσιάζει την ιστορία με μία άλλη, πιο ανθρώπινη και προσεγγίσιμη ρητορική, με αποτέλεσμα να έχει απήχηση σε μερίδες πληθυσμού στις οποίες απευθύνεται. Τέλος, η εναλλακτική δημοσιογραφία φιλοδοξεί να γεμίσει σημαντικά κενά στην καθημερινή ειδησεογραφία. Τα κενά αυτά έχουν να κάνουν, κατά κύριο λόγο, με θέματα κοινωνικά ή πολιτικά με άμεση σύνδεση με την κοινωνία, τα οποία μάλιστα έχουν αντίκτυπο στη ζωή των πολιτών. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα να ενεργοποιούνται ερεθίσματα για σκέψη και μελέτη, μέσα από τα οποία η κοινή γνώμη αποκτά μια πιο σφαιρική άποψη για τα

δρώμενα που την περιβάλλουν, με αποτέλεσμα την προσφορά της δημοσιογραφίας στην ευρύτερη κοινωνία.

1.2: Ιστορία της εναλλακτικής δημοσιογραφίας.

Η εναλλακτική δημοσιογραφία κάνει τα πρώτα της βήματα περί το 1800 στις ΗΠΑ, όπου εμφανίζονται οι πρώτες εφημερίδες με αντιδουλικό περιεχόμενο. Οι εφημερίδες αυτές ιδρύθηκαν από λευκούς και αφροαμερικάνους πολίτες και κάλυπταν το λεπτό κοινωνικό ζήτημα της δουλείας (Sage, 2009). Οι εφημερίδες αυτές προσέφεραν στον βαθμό που μπορούσαν, έως την τελική κατάργησή της δουλείας το 1865. Αντίστοιχα, το 1849, άρχισαν να ακούγονται οι πρώτες φεμινιστικές φωνές. Την αρχή έκανε το περιοδικό “The Lily”, το οποίο αποτελούσε ένα περιοδικό απευθυνόμενο στις γυναίκες της Νέας Υόρκης καλύπτοντας θέματα που αφορούσαν τις ίδιες. Σταδιακά, ξεκίνησε να επικεντρώνεται σε θέματα σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών στις ΗΠΑ (Sage, 2009). Αυτά αποτελούσαν τα πρώτα καταγεγραμμένα βήματα της εναλλακτικής δημοσιογραφίας για να φτάσουμε έναν αιώνα και πλέον μετά, και πιο συγκεκριμένα την περίοδο 1955 – 70 να εμφανίζονται πιο μαζικά τέτοιες προσπάθειες. Πιο συγκεκριμένα, ξεκίνησαν να εμφανίζονται όλο και συχνότερα εργατικές εφημερίδες που είχαν θεματολογία αφιερωμένη στις τοπικές εργασιακές συνθήκες. Εστίαζαν στα εργατικά προβλήματα, πρότειναν τρόπους αντιμετώπισής τους και ήθελαν να ενημερώσουν την εργατική τάξη για όσα θέματα την αφορούσαν. Με βάση τα παραπάνω, οι εργατικές εφημερίδες της εποχής εκείνης έκρυβαν από πίσω τους πολιτικές σκοπιμότητες οι οποίες αποσκοπούσαν μέσα από την ενημέρωση της εργατικής τάξης να τη μετατρέψουν σε μία μετρήσιμη και ισχυρή πολιτική δύναμη (Sage, 2009).

Η εναλλακτική δημοσιογραφία, αναντίρρητα, έδινε και δίνει βήμα στις μικρότερες φωνές να ακουστούν (Coyer et al, 2007). Στη σύγχρονη ιστορία της δημοσιογραφίας, το 1955, γεννιέται σε ένα επαρχιακό μπαρ του Greenwich η εφημερίδα Village Voice, η οποία προσέφερε στο κοινό θέματα και ρητορική αντίθετα στη μεταπολεμική νοοτροπία που επικρατούσε στην Αγγλία εκείνη την εποχή. Προέβλεπε στην πώληση 10.000 αντιτύπων εβδομαδιαίως, αλλά την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας κατάφερε να πουλήσει μόλις 2.000 αντίτυπα. Παρόλα αυτά, σταδιακά κατάφερε να κερδίσει το κοινό και εδραιώθηκε στην τοπική κοινωνία σαν ένα πετυχημένο

αντιπολεμικό φύλλο. Τη σκυτάλη από τη Village Voice πήρε το περιοδικό Private Eye. Γέννημα φοιτητών του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, το 1961, το περιοδικό ήταν αμιγώς σατιρικό και καταπιανόταν με θέματα που κανένα άλλο μέσο δεν προσέγγιζε. Ήταν εμφανώς πρόχειρο, σε σημείο που τα σκίτσα του έδειχναν πολλές φορές σαν μια απλή μουντζούρα, κακοφτιαγμένο, αλλά είχε κατάφερε να κατακτήσει το κοινό του και να καταγράψει μια αξιοσημείωτη επιτυχία. Τα παραπάνω δύο φύλλα αποτέλεσαν το βήμα μέσα από το οποίο ξεπηδούσαν αντίστοιχες προσπάθειες. Η επόμενη γενιά των Village Voice και Private Eye ήταν το περιοδικό Oz της Αυστραλίας. Δημιουργήθηκε το 1960 και κάλυπτε κυρίως θέματα που αφορούσαν τη νέα μουσική σκηνή του τότε. Παράλληλα, παρουσίαζε αρθρογραφία που ήταν αντίθετη στον σεξουαλικό πουριτανισμό της εποχής και ήταν υπέρ της σεξουαλικής απελευθέρωσης που κορυφώθηκε την δεκαετία του 1970. Το περιοδικό ήταν το δίχως άλλο εναλλακτικό και αυτό γιατί ενώ ήταν σοβαρό, η ρητορική του ήταν χοντροκομμένη και πολλές φορές αγενής σε σχέση με τα υπόλοιπα μέσα εκείνης της εποχής. Η εναλλακτική δημοσιογραφία και τα μέσα έδωσαν παράλληλα τα εργαλεία σε διάφορα κοινωνικά κινήματα να αναδειχθούν και να παρουσιάσουν τη θέση τους. Τρανό παράδειγμα αυτό του φεμινισμού, που ξεκίνησε να εκφράζεται οργανωμένα μέσα από τον τύπο του 1970 και αποσκοπούσε στο να κατοχυρώσει τα δικαιώματα των γυναικών σε κοινωνικό και εργασιακό επίπεδο.

Όλα τα παραπάνω, τουλάχιστον για τη χρονική περίοδο του 1955 – 1970 αποτέλεσαν τα «ελαφρά» θέματα. Από το 1968 και έπειτα, το κοινό ήθελε εναλλακτική ενημέρωση για πιο σημαντικά θέματα απ' ό,τι η σεξουαλική επανάσταση και οι μουσικές σκηνές. Έτσι, δημιουργήθηκε μέσα από τον τύπο το κίνημα της «Νέας Αριστεράς» (Coyer, et al, 2007). Σύμφωνα με αυτό, το κοινό αποζητούσε περισσότερη εναλλακτική πολιτική ενημέρωση. Η θεματολογία που προσέφερε ο εν λόγω τύπος κάλυπτε ένα εύρος κοινωνικών προβληματισμών, όπως το να γίνει κριτική για τον μεγάλο πόλεμο του Vietnam έως τη σημασία πίσω από τη δολοφονία του Martin Luther King. Από όλα τα παραπάνω δεν έλειπε η αρθρογραφία που σχετιζόταν με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αρθρογραφία που αποτελεί αστείρευτη πηγή ακόμα και σήμερα. Εφημερίδες, προσκείμενες στην ευρύτερη αριστερά, ξεπηδούσαν καθημερινά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η μαρξιστική εφημερίδα Black Dwarf, του Ηνωμένου Βασιλείου, μετέπειτα ακολούθησαν αξιοπρόσεκτες προσπάθειες όπως η Ink, η 7 Days, η Picture Post

κ.λπ. Σταδιακά, κάθε φοιτητική πόλη σε ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο είχε τη δικιά της εναλλακτική εφημερίδα που κάλυπτε τα τοπικά θέματα που προαναφέραμε (Coyer, 2007).

Τα εναλλακτικά μέσα που άνθησαν έως τη δεκαετία του 1970 δεν άργησαν να δείχνουν και τις αδυναμίες τους. Πιο συγκεκριμένα, τα περισσότερα μέσα που προαναφέραμε έκλεισαν λίγα χρόνια αργότερα, ενώ κάποια άντεξαν έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1990, αλλά καταγράφοντας σταθερά ζημίες στα έσοδά τους. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της καπιταλιστικής πίεσης. Τα εναλλακτικά μέσα, εξ' ορισμού, απευθύνονταν στις μικρές φωνές και το κοινό τους ήταν περιορισμένο λόγω της ειδικής και εξειδικευμένης θεματολογίας. Συνεπώς ήταν αισθητά μικρότερα από τα μεγάλα μέσα και ήταν σχεδόν αδύνατο να τα ανταγωνιστούν. Τα έσοδα του τύπου από τις διαφημίσεις μετακύλησαν στους μεγάλους ειδησεογραφικούς οργανισμούς καθώς είχαν μεγαλύτερο κοινό σε σχέση με τα υπερ-σοβαρά αριστερά έντυπα (Coyer, 2007).

Σήμερα, με τη βοήθεια της τεχνολογίας, τα εναλλακτικά μέσα έχουν εκμεταλλευτεί τα διαδικτυακά εργαλεία που προσφέρονται σε όλους μας, με αποτέλεσμα να έχουν λυθεί προβλήματα του παρελθόντος, όπως για παράδειγμα, η διανομή του υλικού. Με την επίλυση του βασικού θέματος της διανομής, τα εναλλακτικά μέσα σήμερα καταφέρνουν να είναι, έστω και μερικώς, οικονομικά βιώσιμα λόγω του ότι περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό το λειτουργικό κόστος σε σύγκριση με το παρελθόν. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα ύπαρξης και ανάπτυξης πολλών νέων μορφών εναλλακτικής ενημέρωσης, γεγονός που προάγει την ποικιλομορφία και την ελευθεροστομία στη σύγχρονη ειδησεογραφία.

1.3: Τα εναλλακτικά σε σύγκριση με τα παραδοσιακά μέσα.

Τα εναλλακτικά μέσα, όπως προαναφέραμε, αποτελούν συμπλήρωμα των παραδοσιακών μέσων (Bailey et al, 2007). Η διαφοροποίησή τους σε σχέση με τα συμβατικά μέσα δεν περιορίζεται στη θεματολογία και τον τρόπο έκφρασης, αλλά επεκτείνεται και σε άλλους τομείς όπως η οργάνωσή τους σαν ενημερωτικούς θεσμούς. Σε αυτό το κομμάτι, τα εναλλακτικά μέσα δείχνουν διαχρονικά ότι μπορούν να επιβιώσουν στην κοινωνία όντας ανεξάρτητα από την αγορά και τους εκάστοτε πολιτικούς θεσμούς ή το κράτος. Η οργάνωσή τους διαφέρει σε πολύ μεγάλο βαθμό από

αυτή που θα συναντήσουμε σε ένα ειδησεογραφικό πρακτορείο. Πιο συγκεκριμένα, ένας ειδησεογραφικός οργανισμός δομείται από μία παραδοσιακή επιχειρηματική κάθετη οργάνωση (Top-down). Αυτό σημαίνει ότι διοικείται και λειτουργεί σύμφωνα με τα πρότυπα μιας τυπικής ανώνυμης εταιρείας. Υπάρχει αυστηρή ιεραρχία και όπως είναι φυσιολογικό, η βιωσιμότητά τους βασίζεται στο οικονομικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, τα εναλλακτικά μέσα τείνουν να έχουν μια πιο οριζόντια οργάνωση με αποτέλεσμα να βρίσκονται πιο κοντά στην κοινωνία και κατά συνέπεια, το κέρδος να μην είναι ο βασικός αυτοσκοπός τους. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται ότι τα εναλλακτικά μέσα εμφανίζουν μια άρνηση στο να ακολουθήσουν την «επαγγελματική» παραγωγή υλικού σύμφωνα με τις προσταγές των μεγάλων ειδησεογραφικών θεσμών και των επαγγελματιών του χώρου. Αυτού του είδους η επανάσταση δίνει χώρο για πειραματισμό με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων μορφών επικοινωνίας (blogs, podcast κ.λπ.) (Bailey et al, 2007). Παρ' όλη την καινοτομία και τις νέες ιδέες που προσφέρονται στον κλάδο της δημοσιογραφίας από την εναλλακτική πλευρά της, κάθε άλλο παρά εξασφαλίζεται η οικονομική της σταθερότητα. Και αυτό γιατί τα εναλλακτικά μέσα διαφέρουν σε τρία βασικά σημεία σε σχέση με τα παραδοσιακά (Bailey et al, 2007):

- α) Δεν αποτελούν εταιρείες στην τυπική τους μορφή
- β) Δεν στοχεύουν στο κέρδος, αλλά στην ποιότητα του υλικού που προσφέρουν
- γ) Η αγορά που απευθύνονται είναι συγκεκριμένη και περιορισμένη.

Λίγο ή πολύ έχουμε αναλύσει και τους τρεις αυτούς πυλώνες παραπάνω. Η αδυναμία να επιτευχθεί η οικονομική τους σταθερότητα και βιωσιμότητα πηγάζει από τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Τα έσοδα που θα μπορούσαν να έχουν, κατά κύριο λόγο, μέσα από τις διαφημίσεις, καταλήγουν σε οργανισμούς με παραδοσιακό τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας. Και αυτό γιατί, οι χρηματοδότες επιλέγουν να επενδύσουν το κεφάλαιό τους σε πιο «εγγυημένες» επιλογές και αυτό είναι ένα κομμάτι που τα εναλλακτικά μέσα δεν κατάφεραν ποτέ να κερδίσουν από τα παραδοσιακά mainstream μέσα.

Άλλο βασικό σημείο διαφοροποίησης των εναλλακτικών μέσων σε σχέση με τα mainstream είναι ο τρόπος παραγωγής του υλικού που παρέχεται στο κοινό καθώς επίσης και το περιεχόμενό του. Η εναλλακτική δημοσιογραφία ψάχνει τα θέματά της μέσα στην κοινωνία. Τα εναλλακτικά μέσα προάγουν τη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία παραγωγής μιας ιστορίας. Με αυτό τον τρόπο δίνουν βήμα έκφρασης στις τοπικές φωνές,

στις μειονότητες, σε νέα και παλιά κοινωνικά κινήματα και στην κοινωνία γενικότερα (Jankowski, 1994). Αντίθετα, στη θεματολογία των παραδοσιακών μέσων απόλυτη προτεραιότητα έχουν οι εκάστοτε κυβερνητικές πηγές (Bailey et al, 2007). Τι μας δείχνει αυτό όμως; Μας δείχνει ότι σε αντίθεση με το υλικό των mainstream μέσων, το υλικό των εναλλακτικών διαφέρει τόσο σε επίπεδο ιδεολογίας όσο και σε επίπεδο αναπαραστάσεων και συζητήσεων που προκύπτουν μέσα από αυτό (Bailey et al, 2007). Αυτό σημαίνει ότι η ιδεολογία που παρουσιάζεται μέσα από τα εναλλακτικά μέσα είναι διαφορετική σε σχέση με τα ισχύοντα. Παρουσιάζεται «το άλλο», «το διαφορετικό» που θα δει κάποιος παντού γύρω του. Παρουσιάζεται μια κοινωνία γνωστή και άγνωστη ταυτόχρονα. Οι αναπαραστάσεις των γεγονότων είναι διαφορετικές όταν παρουσιάζονται μέσα από τον επαγγελματία δημοσιογράφο και διαφορετικές όταν παρουσιάζονται από την παθούσα πλευρά. Το ίδιο ισχύει και για τις συζητήσεις που προκύπτουν μετά την παρουσίαση ενός θέματος. Είναι διαφορετικές μέσα στην κοινωνία και διαφορετικές όταν μεταφέρονται από τον ειδησεογραφικό οργανισμό στην κοινωνία. Κατά συνέπεια, οι προτεραιότητες δύναται να αλλάξουν με αποτέλεσμα τα όρια μεταξύ του τι είναι σημαντικό και τι όχι να είναι θολά. Άρα, η εναλλακτική δημοσιογραφία έχει τη δυνατότητα να ανατρέψει, στα πλαίσια του εφικτού, την ατζέντα των παραδοσιακών μέσων.

Στο κομμάτι της διανομής τώρα, τα εναλλακτικά μέσα σήμερα, κατά κύριο λόγο, προωθούν το υλικό τους μέσα από τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και γενικά το διαδίκτυο. Αυτό προσφέρει σίγουρα μια ευρεία γκάμα εργαλείων για να γίνει αποτελεσματικότερη η διανομή. Παράλληλα, όμως, τα παραδοσιακά μέσα εκμεταλλεύονται και αυτά τα διαδικτυακά εργαλεία και προωθούν τη δουλειά τους μέσα από αυτά. Η διαφορά είναι στη δύναμη προώθησης. Τα μεν εναλλακτικά μέσα προωθούν το υλικό τους σε μεγαλύτερο κοινό σε σχέση με το παρελθόν, ενώ από την άλλη τα παραδοσιακά μέσα μπορούν να κερδίζουν μεγαλύτερο κομμάτι από την πίτα της αγοράς. Η αρωγή του διαδικτύου σήμερα στο κομμάτι της εναλλακτικής ενημέρωσης έγκειται στο ότι μπορεί να περιορίσει το λειτουργικό κόστος των μέσων αυτών, με αποτέλεσμα την όσο το δυνατό μεγαλύτερη διάρκεια ζωής τους.

Τέλος, διαφορά βρίσκουμε και στο κομμάτι του κοινού στο οποίο απευθύνεται το κάθε είδος μέσου. Τα εναλλακτικά, είδαμε και παραπάνω, ότι παραδοσιακά

απευθύνονται σε μικρότερες ηλικίες, κυρίως νέους ενήλικες. Και αυτό γιατί οι νεαρότερες ηλικίες θα ενδιαφερθούν περισσότερο για το νέο και το διαφορετικό. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι από την εποχή που παρουσιάστηκαν τα πρώτα εναλλακτικά μέσα, έτρεχαν από φοιτητές και γενικά νέους ανθρώπους. Αντίθετα, τα παραδοσιακά μέσα απευθύνονται σε μεγαλύτερες ηλικίες, στις ηλικίες που είναι πιθανότερο να αναζητήσουν την έτοιμη ενημέρωση.

1.4: Σύγχρονα εναλλακτικά μέσα. Τι τα κάνει εναλλακτικά;

1.4.1: Εναλλακτικός τοπικός τύπος.

Πρώτο παράδειγμα εναλλακτικών μέσων δεν θα μπορούσε να είναι άλλο από την πηγή μέσα από την οποία ξεπήδησαν όλα τα εναλλακτικά μέσα, ο εναλλακτικός τοπικός τύπος. Ο εναλλακτικός τοπικός τύπος άνθησε την περίοδο 1968 – 1994 στο Ηνωμένο Βασίλειο και αποτελούνταν από τοπικές εφημερίδες των οποίων η κύρια θεματολογία ήταν η διαμαρτυρία των εργασιακών συνθηκών στις τοπικές επιχειρήσεις (Harcup, 2013). Οι εφημερίδες αυτές ακολουθούσαν την πεπατημένη των εναλλακτικών μέσων της εποχής που το υλικό προερχόταν από τη βάση της κοινωνίας και το κάθε πρόβλημα περιγραφόταν και παρουσιαζόταν από τον πυρήνα του. Οι περισσότερες εφημερίδες αυτής της λογικής λειτουργούσαν υπό τη διοίκηση μη επαγγελματιών δημοσιογράφων. Παράλληλα, υπήρξαν ελάχιστες περιπτώσεις όπου στις τάξεις τους είχαν επαγγελματίες που παρήγαγαν υλικό. Λόγω της δυσκολίας της διανομής, η κυκλοφορία τους ήταν περιορισμένη. Οι περισσότερες εφημερίδες ήταν μηνιαίας κυκλοφορίας, κάποιες λιγότερες είχαν μικρότερη και μη σταθερή κυκλοφορία ενώ ελάχιστες κυκλοφορούσαν σε εβδομαδιαία βάση. Τέλος, η εργασία σε αυτές τις εφημερίδες ήταν είτε εθελοντική είτε αμειβόταν συμβολικά, δείγμα της προτεραιότητάς τους για προσφορά αντί της πραγματοποίησης κέρδους. Παραδείγματα τέτοιων εφημερίδων ήταν οι εφημερίδες Black Dwarf και 7 Days που αναφέραμε παραπάνω. Σήμερα, οι καινοτόμες ιδέες βρίσκουν χώρο να εκφραστούν κατά κύριο λόγο, αν όχι αποκλειστικά, μέσα από το διαδίκτυο. Μια πρόχειρη αναζήτηση στο διαδίκτυο θα μας φέρει αναρίθμητες ιστοσελίδες με τοπικά νέα, μόνο στην ελληνική επικράτεια. Άλλες σελίδες ακολουθούν μια πιο επαγγελματική προσέγγιση. Π.χ. η σελίδα <https://www.thriassio.gr/>, η οποία ασχολείται με τα τοπικά νέα του Θριασίου πεδίου και λειτουργεί στη λογική ενός

σύγχρονου ειδησεογραφικού site. Παρέχει πρόσβαση στην έντυπη έκδοσή της και τα μέσα κοινωνικής της δικτύωσης και πέρα από τα τοπικά νέα προσφέρει θεματολογία ποικίλης ύλης. Οι τοπικές ειδήσεις όμως έρχονται από μέσα από την τοπική κοινωνία και τα ρεπορτάζ γίνονται από ντόπιους δημοσιογράφους που έχουν γνώση της περιοχής και των προβλημάτων της. Άλλες πάλι ακολουθούν μια πιο τοπικιστική προσέγγιση. Για παράδειγμα η ιστοσελίδα www.lamiareport.gr/, η οποία ασχολείται και παρουσιάζει μόνο θέματα που έχουν να κάνουν με την περιοχή της Λαμίας. Εδώ θα βρούμε ειδησεογραφία αυστηρά τοπική όπου και εδώ η παραγωγή της γίνεται από δημοσιογράφους οι οποίοι είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής. Και οι δύο σελίδες που προαναφέραμε έχουν ειδικό σημείο σχολιασμού κάτω από κάθε είδηση που μας δείχνει πόσο σημαντική είναι η συμμετοχή του κόσμου στην κριτική των ειδήσεων. Πέρα από τα καθαρά ειδησεογραφικά sites, αξίζει να σημειωθούν κάποια μέσα τοπικού χαρακτήρα που προσφέρουν νέες ιδέες και πηγάζουν μέσα από τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα. Παράδειγμα τέτοιας σελίδας είναι η www.tem-magnisia.gr. Η συγκεκριμένη σελίδα αποτελεί ένα δίκτυο ανταλλαγών και αλληλεγγύης για τον νομό Μαγνησίας. Η σελίδα αυτή προέκυψε μέσα στην εποχή της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ελλάδα και έχει σαν στόχο να φέρει σε επαφή κατοίκους της περιοχής που μπορούν να προσφέρουν στους συμπολίτες τους, είτε κάποιο αγαθό είτε κάποια ευκαιρία μερικής απασχόλησης, προκειμένου να συμπληρώσουν και να ενισχύσουν το εισόδημά τους.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ακόμα και σήμερα υπάρχει η ανάγκη για όσο το δυνατό περισσότερη τοπική ενημέρωση. Αυτό σημαίνει ότι σε ένα περιβάλλον όπου τα σύνορα έχουν μικρύνει και είναι δυσδιάκριτα, ο καταναλωτής θέλει να μάθει τα νέα της «διπλανής πόρτας» και να έχει συμμετοχή στην κριτική τους.

1.4.2: Εναλλακτικά προσωπικά ιστολόγια (Blogs).

Τα Blogs είναι δημιουργία του John Barger το 1997 και αποτελούν ουσιαστικά μια λίστα διαδικτυακών αναρτήσεων από τη νεότερη προς την παλαιότερη. Έως και το τέλος της δεκαετίας του 1990 δεν είχαν ιδιαίτερη αποδοχή από το κοινό αλλά γνώρισαν ιδιαίτερη επιτυχία τη δεκαετία του 2000 και έπειτα. Σίγουρα, σημαντικό ρόλο προς αυτό έπαιξε και η άνθηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπου οι χρήστες των blogs μπορούσαν ευκολότερα να προωθήσουν τη δουλειά τους. Το περιεχόμενο των

προσωπικών ιστολογίων χαρακτηρίζεται από υποκειμενικότητα καθώς παρουσιάζει τη γνώμη, την οπτική και την εμπειρία του συγγραφέα (Atton, 2015). Παράλληλα, τα blogs χαρακτηρίζονται από α) μεταμοντέρνες ευαισθησίες, β) εξατομικευμένο αφηγηματικό ύφος, γ) έμφαση σε μη θεσμοθετημένα καθεστώτα, δ) συμμετοχή του κοινού στην παραγωγή του περιεχομένου και ε) παροχή πρωτότυπων – αποκλειστικών ιστοριών (Atton, 2015). Τα παραπάνω συνθέτουν τη συνολική εικόνα των Blogs στα οποία τονίζεται ότι αποτελούν ένα μέσο μέσα από το οποίο ο συγγραφέας εκφράζει την προσωπική του οπτική πάνω σε ένα θέμα, με το δικό του ύφος. Το περιεχόμενο του θέματος μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας προσωπικής παρατήρησης με την οποία κανείς άλλος δεν έχει ασχοληθεί πρωτύτερα (μεταμοντέρνο). Τέλος, τα Blogs αποτελούν μέσα όπου η επικοινωνία συγγραφέα και κοινού είναι άμεση και ενθαρρύνεται μάλιστα, αφού μέσα από την ανοιχτή επικοινωνία με το κοινό μπορούν σε μεγάλο βαθμό να δημιουργηθούν νέα πεδία μελέτης και συζήτησης.

Τα είδη των Blogs που συναντάμε είναι τέσσερα (Atton, 2015).

α) Citizen Blogs: Τα Citizen blogs αποτελούν ιστολόγια από το κοινό, ανεξάρτητα από οποιονδήποτε οργανισμό.

β) Audience Blogs: Τα Audience blogs είναι ιστολόγια μέσα από τα οποία εκφράζεται το κοινό των ειδησεογραφικών οργανισμών εντός του πλαισίου αυτών.

γ) Journalist Blogs: Τα Journalist blogs είναι τα προσωπικά ιστολόγια επαγγελματιών δημοσιογράφων και το περιεχόμενό τους δεν συνδέεται με κάποιον οργανισμό.

δ) Media Blogs: Τα Media blogs, τέλος, αφορούν τα ιστολόγια που λειτουργούν εντός των ειδησεογραφικών οργανισμών και «τρέχουν» από επαγγελματίες δημοσιογράφους.

Τα ιστολόγια των μέσων (Media Blogs) χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα λόγω της επαγγελματικής προσέγγισης των θεμάτων με τα οποία καταπιάνονται. Τα ιστολόγια των δημοσιογράφων (Journalist Blogs) έχουν μια τάση να είναι πιο δημιουργικά σε σχέση με τα πρώτα, απόρροια του γεγονότος ότι οι δημοσιογράφοι που γράφουν σε αυτά, ακόμα και αν χρησιμοποιούν τις επαγγελματικές τους πρακτικές, λειτουργούν εκτός οργανισμού. Αυτά τα ιστολόγια μας δίνουν μια άκρως ενδιαφέρουσα παρατήρηση για τον ρόλο του δημοσιογράφου. Βασικό στοιχείο των ιστολογίων είναι η συμμετοχή του κοινού στην παραγωγή του περιεχομένου. Ο δημοσιογράφος προκειμένου να διορθώσει τα «κακώς κείμενα» που μπορεί να προκύψουν από τις ανακρίβειες, την έλλειψη

αντικειμενικότητας κ.λπ. από τα σχόλια του κοινού, μετατρέπεται από gatekeeper σε gatewatcher. Αντίθετα, τα ιστολόγια των πολιτών (Citizen Blogs) χαρακτηρίζονται από διαφάνεια πάνω από τη δικαιοσύνη, ακρίβεια, αντικειμενικότητα ή ηθική (Atton, 2015).

1.4.3: Συμμετοχική δημοσιογραφία – Δημοσιογραφία των πολιτών.

Βασική μορφή εναλλακτικής δημοσιογραφίας αποτελεί η συμμετοχική δημοσιογραφία ή δημοσιογραφία των πολιτών. Η εναλλακτική δημοσιογραφία καλείται «εναλλακτική» γιατί μέσα από αυτήν ακούγονται οι φωνές που δεν ακούγονται στα παραδοσιακά μέσα σε μεγάλη «ένταση». Κατά συνέπεια, η εναλλακτική δημοσιογραφία είναι λιγότερο αντρική, λιγότερο μπουρζουαζική, λιγότερο κυριαρχούμενη από τις αγορές κ.λπ. (Harcup, 2011). Από τη φύση τους λοιπόν, τα εναλλακτικά μέσα έχουν την τάση να ενισχύουν τη δημοκρατία στον δημόσιο λόγο. Και αυτό γιατί οι συμμετέχοντες σε αυτού του είδους τη δημοσιογραφία γίνονται πιο ενεργοί πολίτες, εκφράζουν τη γνώμη τους και προσελκύουν περισσότερους πολίτες να κάνουν το ίδιο. Έτσι λοιπόν, η δημοσιογραφία των πολιτών συγκεντρώνει μια σειρά από χαρακτηριστικά που την διαχωρίζουν από τη δημοσιογραφία όπως την ξέρουμε. Αρχικά, εκφράζεται από ερασιτέχνες δημοσιογράφους εκτός των περιοριστικών γραμμών των mainstream media. Επίσης, μέσα από αυτή εκφράζονται απόψεις από πολίτες ή μέλη συγκεκριμένων ομάδων που ψάχνουν βήμα να παρουσιάσουν τις θέσεις τους (Atton, 2009). Όλα τα παραπάνω συμβάλουν στο να διευρύνεται το εύρος και η ποικιλία των φωνών που ακούγονται δημόσια.

Η λέξη «εναλλακτική» σε ότι έχει να κάνει με τη δημοσιογραφία κουβαλά από μόνη της μια υποψία πολιτικής ή περιβαλλοντικής ατζέντας (Harcup, 2011). Συνεπώς, η διαφορά μεταξύ της εναλλακτικής και παραδοσιακής δημοσιογραφίας έγκειται στο γεγονός ότι οι εκφραζόμενοι μέσα από αυτή είναι πολίτες που είναι αντίθετοι σε κάποιο καθεστώς (πολιτικό ή μη) και μέσα από αυτό προσπαθούν να ενισχύσουν τη θέση τους στην κοινωνία. Για να είναι αποτελεσματική μια πολιτική προπαγάνδα δεν αρκεί η αναδιάρθρωση της ρητορικής, αλλά η αναδιάρθρωση του μέσου καθεαυτού (Dawning, 2001). Άρα, προκειμένου να ακολουθήσουν αυτή την αρχή, τα εναλλακτικά μέσα τείνουν να λειτουργούν υπό ένα καθεστώς που αποποιείται κάποιες επαγγελματικές πρακτικές, την κεφαλαιοποίηση και την ιδρυματοποίηση του μέσου ώστε να είναι προσιτές στους πολίτες στους οποίους απευθύνονται (Atton, 2009).

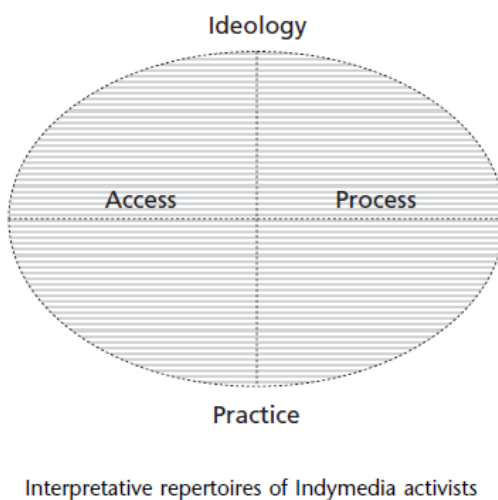
Παραδείγματα συμμετοχικής δημοσιογραφίας στη σύγχρονη εποχή είναι τα blogs που αναφέραμε και τα Indymedia, με τα οποία θα ασχοληθούμε εκτενώς παρακάτω. Δείγμα συμμετοχής του κοινού στη δημοσιογραφία από το παρελθόν είναι τα Φανζίν (fanzine), τα οποία έχουν τις ρίζες τους στον 19ο αιώνα και προορίζονταν στο να διανέμουν πολιτικές ιδέες, αλλά μεγάλη άνθηση είχαν τις δεκαετίες των 1950 – 1960 όπου κυκλοφορούσαν ως μικρά περιοδικά από ερασιτέχνες εκδότες με θεματολογία γύρω από την αντικουλτούρα της εποχής. Κάποια φανζίν κυκλοφορούν ακόμα και σήμερα και καταπιάνονται κυρίως με θέματα γύρω από τη μουσική, τη λογοτεχνία, τα κόμικ, την επιστημονική φαντασία κ.λπ. Η Ελλάδα έχει το μερίδιό της στο κομμάτι των φανζίν από τα μεταπολεμικά χρόνια με μικρά λαϊκά αναγνώσματα, όπως το Γκαούρ Ταρζάν το 1950 και το Τάργκα το 1954, να κάνουν την εμφάνισή τους. Με την πάροδο των ετών, και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1990 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2000, υπήρξαν ερασιτεχνικές προσπάθειες φανζίν οι οποίες δεν ξεπέρασαν την έκδοση μερικών δεκάδων φύλλων και ασχολούνταν κυρίως με τα κόμικ. Από αυτά, όσα επιβιώνουν έως και σήμερα, μεταπήδησαν στον χώρο του διαδικτύου και μετατράπηκαν σε ιστοσελίδες ειδικού ενδιαφέροντος. Για παράδειγμα, το Comicism (www.comicism.gr) ξεκίνησε στις αρχές του 2000 ως ένα φανζίν με θέμα τα κόμικ και πλέον έχει μετατραπεί σε μία ιστοσελίδα με το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο (Πηγή: Wikipedia.com).

1.4.4: Indymedia (Independent Media Center).

Το Independent Media Center (από εδώ και στο εξής Indymedia) είναι ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα εναλλακτικών μέσων ενημέρωσης. Πρόκειται για ένα δίκτυο ανοιχτών δημοσιεύσεων μέσα από το οποίο εκφράζονται ακτιβιστές και δημοσιογραφικές κολεκτίβες (Platon et al, 2003). Κύριο αντικείμενο του Indymedia είναι η αρθρογραφία και η κριτική γύρω από τα κακώς κείμενα της πολιτικής ζωής του εκάστοτε τόπου. Η ιδέα της δικτύωσης των ακτιβιστών δημοσιογράφων γεννήθηκε περίπου 20 χρόνια πριν και πιο συγκεκριμένα την 18η Ιουνίου 1999 στην Κολωνία της Γερμανίας, στο Carnival against capital που αποτελούσε μία διαμαρτυρία εναντίον της σύσκεψης των G8 που γινόταν στην ίδια πόλη. Η διάδοσή του ήταν ταχύτατη, με αποτέλεσμα σήμερα το Indymedia να δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 60 χώρες και να διαβάζεται σε 15 διαφορετικές γλώσσες. Το Indymedia, σαν εναλλακτικό μέσο,

ενθαρρύνει και αυτό τη συμμετοχή του κοινού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν το πρώτο του σλόγκαν που έλεγε: Don't Hate the Media, Become the Media! (Μην μισείτε τα Μέσα, Γίνε τα Μέσα!) (Πηγή: Wikipedia.com). Με την τάση του Indymedia να προάγει τη συμμετοχική δημοσιογραφία, επιτυγχάνονται οι δύο στόχοι της δημοσιογραφίας του κοινού. Πρώτον, ωθεί τα μέσα να ακούσουν το κοινό τους και δεύτερον, προσπαθεί να κάνει τα μέσα να είναι πιο ενεργά εντός της κοινωνίας (Platon et al, 2003). Χαρακτηριστική λειτουργία του Indymedia είναι να επανενώσει διάφορα μέσα, καθώς επίσης και διαφορετικά μέρη της κοινωνίας. Το μεγάλο μείον αυτής της πλατφόρμας ενημέρωσης είναι η εσωστρέφεια (Atton, 2009). Και αυτό γιατί τείνει να προβάλλει αρθρογραφία «βαμμένη» με τα χρώματα της ιδεολογίας του κάθε αρθρογράφου, όπου πολλές φορές χάνεται η ισορροπία και η αλήθεια παρουσιάζεται διαστρεβλωμένη.

Για να καταλάβουμε καλύτερα πως λειτουργεί το Indymedia, ας ρίξουμε μια ματιά στο παρακάτω διάγραμμα των Platon και Deuze (2003):

Το παραπάνω σχήμα διαχωρίζει τις λειτουργίες του Indymedia σε τέσσερις βασικούς πυλώνες ανάλυσης της θεματολογίας του, της ιδεολογίας και της πρακτικής στην κάθετη γραμμή, και της πρόσβασης με τη διαδικασία στην οριζόντια. Η ιδεολογία αρχικά έρχεται να θίξει το θέμα της αντικειμενικότητας και της αλήθειας σε ένα μέσο όπου προάγει την προσωπική οπτική. Με άλλα λόγια, έρχεται σε κόντρα με την πρακτική της δημοσιογραφίας που θα συναντήσουμε στα παραδοσιακά μέσα. Πρακτική την οποία θα συναντήσουμε και εδώ καθώς, το Indymedia λειτουργεί με τέτοιο τρόπο

που προσπαθεί να διατηρήσει την ταυτότητά του και να διαχωρίσει την επιλογή θεμάτων (Newsroom) από το κοινό του. Η πρόσβαση έχει να κάνει με την ανάγκη ύπαρξης διαφάνειας στην παραγωγή της ιστορίας που θα δημοσιευτεί και για αυτό η παραγωγή της είναι προσβάσιμη στο κοινό του. Τέλος, η διαδικασία έχει να κάνει με το ποιος τελικά παίρνει τις αποφάσεις κατά την παραγωγή μιας είδησης (Platon et al, 2003). Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η δυσκολία στη λειτουργία και εν τέλει στην εξήγηση της έννοιας του Indymedia είναι η σύγκρουση που παρατηρείται μεταξύ ιδεολογίας και πρακτικής από τη μία και πρόσβασης και διαδικασίας από την άλλη. Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ο κίνδυνος απώλειας της αρχικής ταυτότητας του μέσου σε συνδυασμό με το κόστος της αδιαφάνειας στη διαδικασία παραγωγής ειδήσεων. Και αυτό αποτελεί τον λόγο που το Indymedia αποτελεί ένα από τα πλέον μελετημένα εναλλακτικά μέσα στη σχετική παγκόσμια βιβλιογραφία.

1.4.5: Δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων.

Η δημοσιογραφία των κοινωνικών κινημάτων σίγουρα διαφέρει από τη δημοσιογραφία όπως την έχουμε στο νου μας. Και αυτό γιατί, οι εναλλακτικοί «δημοσιογράφοι» δεν χρησιμοποιούν ούτε τις τυπικές πλατφόρμες ούτε τις τυπικές πρακτικές για να εκφράσουν τις ιδέες τους. Ιστορικά, οι ρίζες της δημοσιογραφίας των κοινωνικών κινημάτων καταγράφονται την περίοδο μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και πιο συγκεκριμένα όταν εμφανίστηκε το κίνημα του Ντανταϊσμού. Το εν λόγω κίνημα ήταν ένα ρεύμα αισθητικής αναρχίας ατόμων με αντιπολεμική φιλοσοφία, το οποίο εκφραζόταν μέσα από τις εικαστικές τέχνες, τη λογοτεχνία, το θέατρο και τη γραφιστική. Κύρια αρχή του Ντανταϊσμού ήταν ότι ο πόλεμος αποτελεί μια θηριωδία που οδηγεί στην καταπίεση της δημιουργίας και τη διανοητική αγκύλωση. Αν και η αρχή του Ντανταϊσμού δεν έχει οριστεί χρονικά, το ρεύμα του κατάφερε να επιβιώσει έως το 1923 (Lievrouw, 2011).

Στη συνέχεια, τη σκυτάλη πήρε το κίνημα της Διεθνούς Καταστασιακής. Το κίνημα αυτό γεννήθηκε στην Ευρώπη και διήρκεσε από το 1957 έως και το 1972. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα κίνημα που δανειζόταν στοιχεία από τη Μαρξιστική θεωρία και διάφορα πρωτοποριακά καλλιτεχνικά κινήματα, όπως ο Ντανταϊσμός, και κατήγγελλε τον αντίκτυπο των υλικών αγαθών πάνω στη ζωή των ανθρώπων.

Αποτελούνταν από διάφορους κοινωνικούς επαναστάτες οι οποίοι ήταν είτε πρωτοπόροι καλλιτέχνες, είτε διανοούμενοι, είτε πολιτικοί διακεκριμένοι στην Ευρώπη. Γενικά αποσκοπούσαν στην εφαρμογή των υποσχέσεων των καλών τεχνών στην καθημερινή ζωή απορρίπτοντας τον καταναλωτισμό και την εργασία (Lievrouw, 2011).

Μεταγενέστερα εμφανίστηκε στις ΗΠΑ ένα ρεύμα που κατά τη δεκαετία του 1990 έμελε να διαμορφώσει την Αμερικάνικη Pop κουλτούρα. Μιλάμε για το ρεύμα της τέχνης του δρόμου, όπου καλλιτέχνες εκπροσωπούσαν αυτού του είδους την υποκουλτούρα μέσα από graffiti σε τοίχους και τον βανδαλισμό δημόσιων χώρων, στους τοίχους των οποίων έγραφαν συνθήματα προκειμένου να διαμαρτυρηθούν για κάποιες κοινωνικές καταστάσεις. Αυτού του είδους το ρεύμα ονομάστηκε Cultural Jamming, λόγω του ότι μέσα από αυτό μπορούσαν να εκφράζονται μειονότητες εντός των ΗΠΑ. Στο άρθρο του, στους New York Times το 1990, ο Mark Dery χαρακτήρισε το Cultural Jamming ως μία αρτιστική τρομοκρατία μέσα από την οποία οι καλλιτέχνες ακροβατούσαν μεταξύ πλημμελήματος και καλλιτεχνικής έκφρασης (Dery, 1990).

Συνεχίζουμε με το κίνημα της μεσολαβητικής κινητοποίησης, το οποίο υπάρχει ακόμα και σήμερα. Χαρακτηριστικό παράδειγμά του είναι η πλατφόρμα Indymedia που αναφέραμε παραπάνω. Σύμφωνα με την ιδεολογία αυτού του ρεύματος υπάρχει η ανάγκη ανακατανομής της δύναμης των κοινοτήτων και των κοινωνιών μέσα από την προώθηση της συμμετοχικής δημοκρατίας. Όπου συμμετοχική δημοκρατία ορίζουμε την κατάσταση μέσα από την οποία οι πολίτες έχουν ενεργό ρόλο, τόσο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσο και στη διακυβέρνηση ενός τόπου (Lievrouw, 2011).

Φτάνουμε στο σήμερα και στις νέες τεχνολογίες που προσέφεραν πολλά και καινοτόμα εργαλεία έκφρασης. Πρώτο σημείο αναφοράς της έκφρασης μέσα από τα συστήματα της νέας εποχής είναι το Hacking. Το Hacking αποτελεί μια διαδικασία σχεδιασμού, υλοποίησης ή αναδιαμόρφωσης υποχοντρίων ηλεκτρονικών συστημάτων με στόχο τη διαμαρτυρία απέναντι στα ισχύοντα καθεστώτα. Πάντα συζητάμε για τη μορφή του Hacking που στοχεύει στο να δείξει τις αδυναμίες του συστήματος, σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, και μέσα από την απογύμνωσή του να ωθήσει στο να βρεθούν οι απαραίτητες λύσεις (Leibowitz, 2003). Τέλος, δείγμα της άνθησης του ηλεκτρονικού τρόπου έκφρασης και επικοινωνίας είναι η εξέλιξη του διαδικτύου στη μορφή Web 2.0. Αυτή η μορφή του διαδικτύου έχει να κάνει με την εξέλιξή του από μία στατική πηγή

εγγράφων σε ένα μέσο όπου, μέσω της δικτύωσης, ο κάθε πολίτης έχει πρόσβαση στην «κοινή γνώση» ή «γνώση των κοινών» η οποία αναφέρεται στις πληροφορίες που διαδίδονται από χρήστη σε χρήστη και πηγάζουν από την προσωπική γνώση του καθένα (Lievrouw, 2011).

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι, η πληροφορία και η δημόσια έκφραση δεν είναι απαραίτητο να τυπώνεται σε μια εφημερίδα ή να εκπέμπεται μέσα από ένα τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό σήμα. Η πληροφορία μπορεί να πηγάζει μέσα από την κοινωνία και να αποτυπωθεί και να διανεμηθεί μέσα από ένα ποίημα, πάνω σε ένα τοίχο ή μέσα από μια «τρομοκρατική» ηλεκτρονική ενέργεια.

1.5: Τα εναλλακτικά μέσα σήμερα και ο ρόλος του διαδικτύου.

1.5.1: Πού βοηθά το διαδίκτυο και ποια η δύναμή του;

Στη σύγχρονη εποχή, το διαδίκτυο αποτελεί ένα βασικό και αναπόσπαστο εργαλείο για κάθε κομμάτι της κοινωνίας. Από τον εμπορικό – επιχειρηματικό κόσμο έως τον καλλιτεχνικό και τον προσωπικό, το διαδίκτυο έχει καταφέρει να προσφέρει εικονική στέγη σε κάθε μέλος της κοινωνίας. Αποτελεί ένα ζωντανό οργανισμό που αναπτύσσεται και εξελίσσεται διαρκώς, προσφέροντας συνεχώς νέα καινοτόμα εργαλεία. Έχει τη δυνατότητα να φέρει πολιτισμούς κοντά, να διαδώσει ιδέες, να ξεκινήσει κινήματα και εν τέλει να ταξιδέψει την πληροφορία σε ρυθμούς και ταχύτητες που ξαφνιάζουν πολλές φορές ακόμα και τους εμπειρότερους χρήστες του. Τι επιτυγχάνεται με αυτό, όμως; Με αυτό ο κόσμος κατά μία έννοια «συρρικνώνεται» και γίνεται μια γειτονιά. Ο καθένας μπορεί να μάθει τι γίνεται σε πραγματικό χρόνο στη Σανγκάη, να ενημερωθεί για το σκορ στους σημερινούς αγώνες NBA στις ΗΠΑ και να ψωνίσει βιβλία από το Ηνωμένο Βασίλειο. Και όλα αυτά από την άνεση του σπιτιού του. Η ενημέρωση, λοιπόν, δεν θα μπορούσε να λείπει από αυτού του είδους την εξέλιξη. Με δεδομένο τον ρυθμό διάδοσης της πληροφορίας, οι πολίτες αποκτούν πρόσβαση σε ένα μεγαλύτερο εύρος γνώσης. Γίνονται πιο απαιτητικοί και κριτικάρουν συχνότερα και εντονότερα τις πληροφορίες που λαμβάνουν. Σταματούν να αποτελούν τον απλό αποδέκτη είδησης και μετατρέπονται στον κριτή που φιλτράρει το κάθε ερέθισμα που λαμβάνει. Βασική δύναμη του διαδικτύου λοιπόν, είναι ότι μπορεί να δικτυώνει άτομα με κοινά ενδιαφέροντα και συμφέροντα και μέσω της ανταλλαγής απόψεων και ιδεών να δημιουργούνται συνεχώς

νέα ρεύματα, που στόχο έχουν να προσφέρουν στην κοινωνία και να βελτιώσουν τις ισχύουσες συνθήκες της.

1.5.2: Ποιοι εκφράζονται μέσα από το διαδίκτυο;

Η απλή απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι: Όλοι! Στο διαδίκτυο βρίσκουν βήμα έκφρασης και κοινό, τόσο οι μικρές όσο και οι μεγάλες φωνές. Μεγάλες φωνές, όπως οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί, έχουν βρει πρόσφορο έδαφος στα πλαίσια του διαδικτύου να διευρύνουν τη δραστηριότητά τους και να κάνουν τη διανομή του υλικού τους αποτελεσματικότερη και κυρίως φτηνότερη. Οι μικρές φωνές από την άλλη, έχουν τη δυνατότητα και αυτές από τη μεριά τους να εκμεταλλευτούν τη «φτηνή διανομή» και να εκφραστούν ευκολότερα σε σχέση με το παρελθόν. Κινήματα, είτε πολιτικά είτε καλλιτεχνικά είτε ανθρωπιστικά, μπορούν να εκφραστούν μέσα από το διαδίκτυο και μάλιστα αν εκμεταλλευτούν τις δυνατότητές του σωστά, τότε μπορούν να ευαισθητοποιήσουν πολύ μεγαλύτερη μερίδα πληθυσμού και κατά συνέπεια να αποκτήσουν μεγαλύτερο ρεύμα και δύναμη. Σε αντίθεση με το παρελθόν, λοιπόν, όπου οι ιδέες αποτυπώνονταν σε ένα χαρτί ή εκφράζονταν σε μέσα από μια πειρατική ραδιοφωνική συχνότητα, σήμερα μπορούν να εκφραστούν μέσα από το διαδίκτυο και να διανεμηθούν σε μεγαλύτερο κοινό. Αν αναλογιστούμε δε τις πραγματικές δυνατότητες του διαδικτύου, τότε θα καταλάβουμε ότι πρακτικά δεν υπάρχει όριο στον αριθμό των ανθρώπων που πιθανόν να λάβουν μία πληροφορία.

1.5.3: Πόσο εναρμονισμένες είναι οι εναλλακτικές φωνές με τον δημοσιογραφικό κώδικα δεοντολογίας;

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να ασχοληθούμε με την αρνητική πλευρά των εναλλακτικών φωνών και την πιθανότητα να μην καταφέρνουν τα όποια αποτελέσματα σύμφωνα με τα όσα το δημοσιογραφικό επάγγελμα θεωρεί ως δεοντολογικά. Η εναλλακτική δημοσιογραφία, σε κάθε της πτυχή, ενθάρρυνε διαχρονικά τη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία παραγωγής του υλικού. Αυτό, ειδικά στη σύγχρονη εποχή του διαδικτύου, έχει να επιδείξει δείγματα κακής πληροφόρησης. Όταν η αρθρογραφία γίνεται από το κοινό, ειδικά σε εποχές και σε περιοχές με έντονα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα, τότε το αποτέλεσμα δείχνει να είναι έντονα επηρεασμένο από την προσωπική

άποψη, το συναίσθημα ή τη μερική πληροφόρηση. Με άλλα λόγια, ενώ στη συμμετοχική δημοσιογραφία σε μεγάλο βαθμό επικρατεί η διαφάνεια, παρόλα αυτά, πολλές φορές παρουσιάζονται απόψεις των οποίων οι πηγές αγνοούνται ή δεν είναι οι πλέον αξιόπιστες. Η αντικειμενικότητα λοιπόν, είναι ένα κομμάτι που στα πλαίσια της εναλλακτικής δημοσιογραφίας μπορεί να κινδυνεύσει, όχι απαραίτητα ηθελημένα, αλλά στα πλαίσια ενός κυκεώνα πληροφόρησης που προσφέρει το διαδίκτυο. Τέλος, η αδυναμία των χρηστών σε κάποιες περιπτώσεις να διακρίνουν ή να διασταυρώσουν την αλήθεια έχει σαν αποτέλεσμα τη διανομή ψευδών ειδήσεων εντός του διαδικτύου. Δεν είναι μάλιστα λίγες οι φορές όπου ψευδείς ειδήσεις καταφέρνουν να περάσουν από τον έλεγχο των μεγάλων καναλιών και να καταλήγουν να γίνονται θέμα στα δελτία ειδήσεων. Υπάρχουν απόψεις, όπως αυτή του Καναδού δημοσιογράφου Jack Karica, που θέλουν τη δημοσιογραφία των πολιτών να περνά από μία επαγγελματική επιμέλεια πριν δημοσιευθεί το υλικό της, καθώς σε πολλές περιπτώσεις το τελικό αποτέλεσμα στερείται λογικών επιχειρημάτων ή και δυνατότητας κατανόησης από τον αναγνώστη (Hogg, 2009).

Κεφάλαιο 2: Ερευνητική διαδικασία

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εστιάσουμε στην περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθήσαμε σε αυτή τη μελέτη, η οποία σχετίζεται με τη μορφή που παίρνει η δημοσιογραφία όταν αυτή ασκείται και εν τέλει παρουσιάζεται μέσα από τα διάφορα εναλλακτικά μέσα που αναλύσαμε παραπάνω. Στην υπο-ενότητα 1.4 ασχοληθήκαμε με πέντε διαφορετικές μορφές εναλλακτικής δημοσιογραφίας, τον τοπικό τύπο, τα ιστολόγια, τη συμμετοχική δημοσιογραφία των πολιτών, το Indymedia και τέλος τη δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων. Στη σημερινή εποχή, καθεμιά από αυτές τις μορφές δημοσιογραφίας υφίστανται μέσα σε ποικίλες ιστοσελίδες. Κύριο μέλημά μας παρακάτω είναι να δείξουμε το πως ένα εναλλακτικό μέσο λειτουργεί σήμερα ανάλογα με τη μορφή του, καθώς επίσης και ποια είναι τα στοιχεία του που το κάνουν εναλλακτικό. Για να το πετύχουμε αυτό συγκεντρώσαμε μια σειρά ιστοσελίδων που

αντιπροσωπεύουν κάθε μορφή δημοσιογραφίας που προαναφέραμε. Οι ιστοσελίδες δεν περιορίζονται σε ελληνικές αλλά τις περισσότερες φορές είναι ξενόγλωσσες ή ιστοσελίδες με ελληνικό περιεχόμενο μεν, αλλά που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες χώρες δε. Επισκεφτήκαμε τις εν λόγω ιστοσελίδες και συλλέξαμε διάφορα στοιχεία τα οποία μας βοήθησαν να δημιουργήσουμε το προφίλ της κάθε μιας. Στόχος μας ήταν να έχουμε μια όσο το δυνατό περισσότερο σφαιρική εικόνα όσο αναφορά τη λειτουργία των μέσων αυτών. Η ανάλυση που θα ακολουθήσει θα είναι βασισμένη σε τέσσερις άξονες.

Πρώτος άξονας ανάλυσης θα είναι η εκδοτική γραμμή του κάθε μέσου. Για να το πετύχουμε αυτό θα μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο κάθε μέσο παρουσιάζει τη θεματολογία του, παραλληλίζοντας τον τρόπο γραφής του περιεχομένου του με την ανάλυση της Deborah Cameron στο άρθρο της *Style policy and style politics: a neglected aspect of the language of the news* (Cameron, 1996). Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Cameron, η ρητορική των ειδήσεων χωρίζεται σε πέντε επί μέρους κατηγορίες.

- Πληροφοριακή – Συναισθηματική: Ο διαχωρισμός αυτός έχει να κάνει με το αν το ύφος του δημοσιογράφου εστιάζει στα πραγματικά γεγονότα, απαλλαγμένο από συναισθηματισμούς ή αν για να τραβήξει την προσοχή προσπαθεί να κάνει επίκληση στο συναίσθημα του αναγνώστη.
- Επίσημη ή καθημερινή: Μέσα από την επίσημη ρητορική, ο δημοσιογράφος δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει ορολογίες, μεγαλύτερες και πιο πολύπλοκες προτάσεις και λόγιο ύφος σε αντίθεση με την καθημερινή όπου στόχος είναι το περιεχόμενο να είναι πιο εύπεπτο και να γίνεται κατανοητό στη μεγαλύτερη μερίδα του κοινού.
- Κοινωνικής θέσης (Status) – Αλληλεγγύης: Η ρητορική κοινωνικής θέσης επικαλείται τη θέση και την ιδιότητα του ατόμου που αποτελεί την πηγή πληροφοριών του θέματος. Αντίθετα, η ρητορική αλληλεγγύης επικαλείται τον ανθρώπινο παράγοντα, αναφέροντας κυρίως τα ονοματεπώνυμα των συνεντευξιαζόμενων. Αυτή η επιλογή όπως είναι λογικό γίνεται με βάση το θέμα και το περιεχόμενο κάθε ιστορίας ανάλογα με την ανάγκη εξειδικευμένης ανάλυσής της.

- Παραδοσιακή – Μοντέρνα: Η διαφορά σε αυτό τον διαχωρισμό έγκειται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η γλώσσα σε ένα άρθρο. Αν δηλαδή χρησιμοποιούνται νεωτερισμοί της καθημερινότητας ή αν διατηρεί τη γλώσσα στην επίσημη μορφή της.
- Εθνοκεντρική – Διεθνική: Αυτού του είδους η αντίθεση έχει να κάνει με το αν η ρητορική του δημοσιογράφου έχει τοπικό – εθνικό προσανατολισμό ή αν προσπαθεί να ερμηνεύσει το θέμα του μέσα από μια σκοπιά που ξεπερνά τα τοπικά ή εθνικά σύνορα, δίνοντάς του μια πιο διεθνή προσέγγιση.

Δεύτερος άξονας ανάλυσης θα είναι η μορφή του κάθε μέσου. Τι βλέπουμε όταν μπαίνουμε στην αρχική τους σελίδα, τόσο σε εικόνες όσο και στη γλώσσα των τίτλων, σε ποιο κοινό δείχνει να απευθύνεται, πόσες πληροφορίες αντλούμε για αυτό και πόσες παρέχονται μέσα σε κάθε σελίδα. Τρίτος άξονας ανάλυσης θα είναι αυτός του περιεχομένου και της θεματολογίας κάθε μέσου. Με την ανάλυση της θεματολογίας και των βασικών στηλών του μέσου θα μπορέσουμε να δούμε κατά πόσο ή όχι τα εναλλακτικά μέσα σήμερα είναι εναρμονισμένα με τη μορφή που είχαν στο παρελθόν. Δηλαδή, αν έχουν ένα βασικό πεδίο ενδιαφέροντος ή αν επεκτείνονται και σε άλλα πεδία, προσεγγίζοντας, δηλαδή, ένα πιο σύγχρονο τρόπο λειτουργίας. Τέταρτος και τελευταίος άξονας είναι αυτός της λειτουργίας της κάθε σελίδας. Έχοντας εικόνα πώς είναι δομημένη και λειτουργεί μια τυπική ιστοσελίδα παραδοσιακών μέσων, θα μπορέσουμε να δούμε τα στοιχεία που τη διαφοροποιούν από αυτά δημιουργώντας το εναλλακτικό της προφίλ. Ταυτόχρονα θα εξετάσουμε το ποια είναι η σχέση του μέσου με το κοινό. Δηλαδή, θα μελετήσουμε το κατά πόσο η κάθε ιστοσελίδα δίνει βήμα τους επισκέπτες της, το οποίο μεταφράζεται στο αν υπάρχει ή όχι πεδίο σχολιασμού και αν υπάρχει ή όχι διαδραστικότητα. Αυτό σημαίνει αν υπάρχει ανατροφοδότηση της ιστοσελίδας πάνω στα σχόλια των επισκεπτών. Σε αυτό το κομμάτι ανάλυσης θα εξετάσουμε αν υπάρχει ή όχι η βάση που επιτρέπει στους επισκέπτες να δημοσιεύουν το δικό τους περιεχόμενο. Με άλλα λόγια, στόχος μας είναι να αναλύσουμε το αν ενθαρρύνεται η δημοσιογραφία των πολιτών.

Με βάση τα παραπάνω προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε κάθε ιστοσελίδα με βάση κάθε έναν από τους πέντε άξονες ανάλυσης. Με αυτόν τον τόπο μπορέσαμε, πρώτον, να ερμηνεύσουμε το πώς λειτουργεί και εκφράζεται σήμερα κάθε μορφή

εναλλακτικής δημοσιογραφίας και δεύτερον, καταφέραμε να δημιουργήσουμε μια σαφή εικόνα για το τι είναι πραγματικά η εναλλακτική δημοσιογραφία και ποια είναι τα μέσα, μέσα από τα οποία αυτή εκφράζεται.

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα έρευνας

Όπως αναφέραμε παραπάνω, θα προσεγγίσουμε διάφορα μέσα ενημέρωσης με βάση τέσσερις διαφορετικούς άξονες ανάλυσης. Την εκδοτική γραμμή, τη μορφή, τη θεματολογία και τη λειτουργία του κάθε μέσου. Επισκεφθήκαμε τις ιστοσελίδες των μέσων που μας ενδιαφέρουν και καλύψαμε όλη τη γκάμα που έχουμε αναλύσει στο πρώτο κεφάλαιο.

3.1: Εναλλακτικά τοπικά μέσα: Η έκρηξη της μεγέθυνσης των δημοτικών εφημερίδων του Ηνωμένου Βασιλείου στις αρχές της δεκαετίας του 1980 σηματοδότησε πολλές εξελίξεις για την τοπική δημοσιογραφία. Δημιουργήθηκαν οι βάσεις μέσα από τις οποίες εμφανίστηκε πλουραλισμός επιλογών και υπήρξαν διαφοροποιήσεις σχετικά με την οργάνωση, την ιδιοκτησία, τις πηγές και τον τρόπο έκφρασης των τοπικών μέσων (Franklin et al. 1991). Σημαντικότερη αλλαγή, όμως, ήταν ότι πλέον δεν ήταν απαραίτητη η ύπαρξη ενός «μικρού στρατού» κεφαλαίων προκειμένου να παραχθεί μία εφημερίδα (Jenner, 2002).

Πρώτο είδος εναλλακτικών μέσων, λοιπόν, είναι αυτό του τοπικού τύπου. Τα παραδείγματα που θα μελετήσουμε παρακάτω, με μια πρώτη ματιά, προσφέρουν έντονες αντιθέσεις που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο ένα εναλλακτικό μέσο λειτουργεί. Πρώτη ιστοσελίδα που επισκεφθήκαμε είναι αυτή της εβδομαδιαίας εφημερίδας Athens Voice. Η εφημερίδα λειτουργεί από το 2003 και διανέμεται δωρεάν στους δρόμους της πρωτεύουσας κάθε Πέμπτη. Άξιο αναφοράς είναι ότι η εφημερίδα χαίρει τέτοιας αναγνώρισης που πλέον διανέμεται, εκτός της Αθήνας, σε 20 άλλες πόλεις της Ελλάδας, μεταξύ αυτών και της Θεσσαλονίκης. Αυτό από μόνο του έρχεται σε κόντρα με τον τοπικό χαρακτήρα της εφημερίδας. Το πρώτο πράγμα που βλέπει κάποιος αν ανατρέξει στο ιστορικό αρχείο της Athens Voice, είναι τα εντυπωσιακά της εξώφυλλα. Πάντα πρόκειται για ένα έργο τέχνης το οποίο περιβάλλεται

μόνο από το όνομα της εφημερίδας και ένα με δύο τίτλους οι οποίοι δίνουν απλά μια γεύση για το τι θα διαβάσει ο αναγνώστης, χωρίς να δίνουν πολλές πληροφορίες.

Κάθε εβδομάδα, η εφημερίδα κάνει ένα αφιέρωμα το οποίο είτε έχει να κάνει με τον πολιτισμό (θέατρο, μουσική, ταινίες κ.λπ.) είτε με κάποια τοπικά δρώμενα είτε με ασχολίες των Αθηναίων. Τα δύο εξώφυλλα που παρουσιάζονται ανήκουν στα φύλλα 730 και 738 της εφημερίδας και έρχονται σε ευθεία αντίθεση με την ελληνική επικαιρότητα της εποχής (Φεβρουάριος – Ιούνιος 2020), όπου το ενδιαφέρον της ειδησεογραφίας μονοπωλεί η παγκόσμια πανδημία Covid-19.

Ανάλογα με το θέμα, η γλώσσα που χρησιμοποιείται στην αρθρογραφία της μπορεί να είναι τόσο πληροφοριακή όσο και συναισθηματική. Παράλληλα, η γλώσσα στα άρθρα είναι καθημερινή, μοντέρνα και σίγουρα διεθνική αφού γίνονται συνδέσεις με τις ρίζες των θεμάτων που ασχολούνται.

Για παράδειγμα, το αφιέρωμα στο Παγκράτι αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της φιλοσοφίας του εντύπου. Η γλώσσα του άρθρου είναι καθημερινή και συναισθηματική, δείγμα της νοσταλγίας που προσπαθεί να περάσει στον αναγνώστη, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί νεωτερισμούς, δένοντας έτσι το παλιό με το νέο (π.χ. «Στο Παγκράτι όλα μπερδεύονται γλυκά...το ταβερνάκι και το vegan street food...»). Ο εντυπωσιασμός, πέρα από το εξώφυλλο, στο περιεχόμενο της εφημερίδας, δημιουργείται μέσα από την οικειότητα που περνά στον αναγνώστη και όχι μέσα από δελεαστικές και φανταχτερές εικόνες.

Γενικά, στο έντυπο διαφημίζονται τα καλλιτεχνικά, και όχι μόνο, ρεύματα, δείγμα ότι στόχος της εφημερίδας είναι να δείξει στον Αθηναίο το διαφορετικό από αυτό που έχει συνηθίσει στην καθημερινότητά του, ενώ οι εμπορικές διαφημίσεις του εντύπου είναι ελάχιστες ή απουσιάζουν εντελώς.

Παράλληλα με την εφημερίδα λειτουργεί και η αντίστοιχη ιστοσελίδα (<https://www.athensvoice.gr>). Η ιστοσελίδα της εφημερίδας είναι αρκετά διαφορετική από άποψη ύφους σε σχέση με το έντυπο. Είναι πιο εναρμονισμένη με τη ζήτηση, σε ό,τι έχει να κάνει με την ενημέρωση μέσω του διαδικτύου. Εκ πρώτης όψης, μπαίνοντας στην αρχική σελίδα θα δούμε ότι το site θυμίζει ένα καθημερινό ειδησεογραφικό site όπως

τόσα και τόσα. Αναφέρονται ειδήσεις ποικίλης ύλης, όπως ακριβώς θα αναφέρονταν σε οποιαδήποτε άλλη ιστοσελίδα. Συνεπώς, η εκδοτική γραμμή της ιστοσελίδας είναι εκ διαμέτρου αντίθετη σε σχέση με αυτή της έντυπης εφημερίδας. Η γλώσσα των άρθρων είναι καθαρά πληροφοριακή σε αυτή την περίπτωση. Η θεματολογία της σελίδας, πέρα από το καθαρά ειδησεογραφικό κομμάτι, προσφέρει στον αναγνώστη και θέματα από το έντυπο καθώς επίσης διαθέτει και ένα ξεχωριστό τμήμα που το ονομάζει Urban culture (<https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/>), το οποίο παρουσιάζει ιστορίες της καθημερινής ζωής των Αθηναίων τις οποίες αφηγούνται οι ίδιοι. Το Urban culture αποτελεί τη σύνδεση μεταξύ εντύπου και ιστοσελίδας, καθώς εδώ η φιλοσοφία των δύο μέσων ταυτίζεται. Ταυτόχρονα, αποτελεί το βήμα μέσα από το οποίο οι τοπικές φωνές ακούγονται. Όπως και το άρθρο για το Παγκράτι, σε αυτό το κομμάτι της ιστοσελίδας μπορεί κανείς να διαβάσει την περιγραφή της περιοχής του Κουκακίου μέσα από τα μάτια ενός τοπικού ιδιοκτήτη φούρνου (https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/athens/625118_o-artemis-papadopoylos-milaei-gia-diko-toy-koykaki) ή τη ζωή με αναπηρικό αμαξίδιο όπως την περιγράφει ένας νέος κάτοικος των Αθηνών (https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/city-vibes/638000_marios-psaradellis-simasia-den-ehei-ti-zeis-alla-pos-zeis). Πέρα από αυτό το κομμάτι, το επίπεδο συμμετοχής του κοινού στα θέματα της σελίδας ακολουθούν την πεπατημένη, προσφέροντας τη δυνατότητα σχολιασμού και share μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα.

Τέλος το brand “Athens Voice” ολοκληρώνεται μέσα από τον ραδιοφωνικό σταθμό του ομίλου, Athens Voice Radio ο οποίος εκπέμπει στην Αθήνα στους 102,5. Είναι όμως η Athens Voice ένα εναλλακτικό μέσο; Αν δούμε μονοδιάστατα την εφημερίδα, τότε ναι. Έχει εναλλακτική θεματολογία και δεν θυμίζει σε καμία περίπτωση τις υπόλοιπες καθημερινές εφημερίδες της Αθήνας. Αν το δούμε σαν σύνολο, τότε όχι. Η εφημερίδα ναι μεν έχει ένα συγκεκριμένο διαφορετικό ύφος, αλλά για να επιβιώσει το μέσο πρέπει να έχει έσοδα, συνεπώς η ιστοσελίδα και το ραδιόφωνο ακολουθούν την οδό των παραδοσιακών μέσων. Άλλωστε, όλα τα παραπάνω μέσα λειτουργούν υπό την επωνυμία «Καθημερινές Εκδόσεις Α.Ε.», το οποίο από μόνο του μας λέει πολλά. Για να επιβιώσει η εφημερίδα έπρεπε να λειτουργήσει σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς, με τη δομή μιας ανώνυμης εταιρείας.

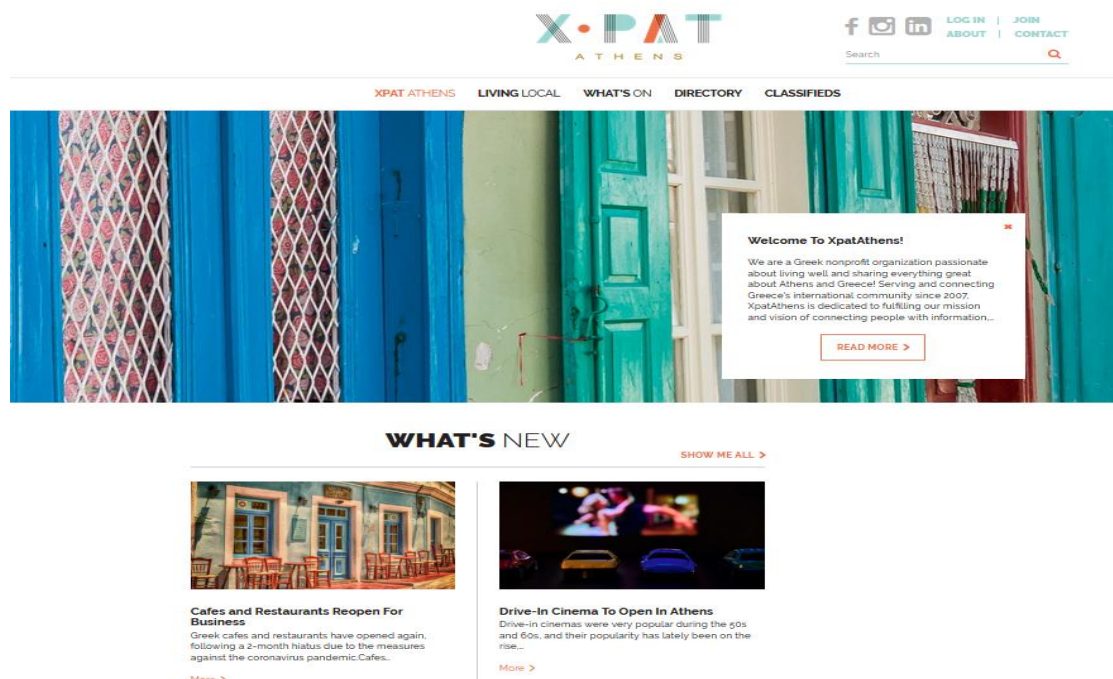
Συνέχεια στα τοπικά μέσα θα δώσουμε με την ιστοσελίδα [saloniki.org](http://www.saloniki.org), η οποία αποτελεί έναν οδηγό για την πόλη της Θεσσαλονίκης (<http://www.saloniki.org/>). Σύμφωνα με τον τρόπο που επιλέξαμε να αναλύσουμε τα εναλλακτικά μέσα, πρώτο βήμα είναι να μελετήσουμε την εκδοτική γραμμή και τη ρητορική των μέσων αυτών. Σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει εκδοτική γραμμή όπως τη φανταζόμαστε. Η ιστοσελίδα όπως προαναφέραμε αποτελεί έναν οδηγό της συμπρωτεύουσας. Συνεπώς, πρόκειται για μία στατική σελίδα με πολλούς σχετικούς συνδέσμους. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει ρητορική αφού τα άρθρα απουσιάζουν πλήρως. Ουσιαστικά πρόκειται για μία διαδικτυακή λίστα όπου παρέχει συνδέσμους που αφορούν τη διαμονή στη Θεσσαλονίκη, τα μέσα μεταφοράς, τις τοπικές αθλητικές ομάδες, τοπικά μουσικά συγκροτήματα, ραδιοφωνικούς σταθμούς κ.α. Η μορφή της ξεχωρίζει με έναν αρνητικό, θα λέγαμε, τρόπο. Η σελίδα ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1999 και δείχνει να μην έχει αλλάξει μορφή από τότε.

The screenshot shows the homepage of the Thessaloniki website. At the top, there is a header with the site's name "Thessaloniki" and the URL "www.saloniki.org". Below the header, there are several sections:

- Website of the month**: A small section on the left.
- Thessaloniki Hotels**: A section on the right.
- Did you know that Thessaloniki was founded 315 BC by king Cassandre and named after the sister of Alexander the Great ?... [more]**: A trivia question.
- THESSALONIKI**: A section with links to "Thessaloniki News Newspaper & Magazin", "Thessaloniki Forum", "Big Events 2013", and "Hotel's Thessaloniki".
- WEATHER**: A section with a map of Greece and a weather icon.
- TRAVELING**: A section with links to "Regional Buses", "Nationwide Buses", "Taxi Companies", "Greek Rail", "Airport Makedonia", "Marina Saloniki", "Metro Thessaloniki", "Port Thessaloniki", "Hotel Thessaloniki", and "Car Rental Saloniki".
- ADMINISTRATION**: A section with links to "G.S. Macedonia-Thrace", "Region Central Macedonia", "Prefecture Thessaloniki", and "L.U.C.M Thessaloniki".
- SPORT**: A section with various sports icons.
- Website catalog Thessaloniki**: A section with links to "Sport & Teams", "Education", "News & Media", "Tourism", "Restaurants", "Music", "Administration", "Private Homepages", "Cafes & Bars", and "Health & Medicine".
- FORUM**: A section with the URL "forum.saloniki.org".
- Saloniki.TV**: A section with the URL "www.saloniki.tv".
- PHOTOS**: A section with a photo of a building.
- MAP**: A section with a map of the city.
- RADIO**: A section with links to "Listen live from Thessaloniki" and various radio stations.
- CULTURE & MORE**: A section with links to "Theatre National Museums", "Concert Hall", "Opera Thessaloniki", "Helexpo S.A", "Moni Lazariston", "Club Vogue", "Club Mylos", "Club Principal", and "Art House".
- What's going on**: A section with links to "Holiday", "Filmfestival", "European Award", "Filmfestival", "Festival", and "Reworks".
- Accommodation in Thessaloniki**: A section with links to "link" and "link".

Στον χρήστη που περιηγείται μέσα σε αυτή δίνεται η εντύπωση πως η σελίδα είναι, το λιγότερο, παρατημένη στη μοίρα της. Πολλοί από τους συνδέσμους που υπάρχουν σε αυτή είτε δεν λειτουργούν είτε έχουν λήξει, με αποτέλεσμα τα domain να οδηγούν τον χρήστη σε άσχετες από αυτό που αναγράφουν ιστοσελίδες. Περισεύει λοιπόν να ασχοληθούμε με τη θεματολογία, η οποία φυσικά είναι ανύπαρκτη. Σίγουρα, και σε σύγκριση με την εποχή, η σελίδα είναι εναλλακτική. Συνεχίζει να υπάρχει χωρίς να προσφέρει κάτι το αξιοσημείωτο. Την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε σίγουρα προσέφερε μια κάποια υπηρεσία που ήταν χρήσιμη αλλά σήμερα όχι. Η λειτουργία της λοιπόν είναι απλή, καθώς δεν απαιτεί πρακτικά τίποτα από τον χρήστη, ενώ το πιο καινοτόμο που προσφέρει είναι κουμπί follow και like σε Tweeter και Facebook αντίστοιχα. Αυτό αποτελεί και τη μόνη σχέση που έχει με το κοινό. Η ιστοσελίδα λοιπόν ακολουθεί τον δρόμο που θέλει τα εναλλακτικά μέσα να χαρακτηρίζονται από αποτυχία, καθώς τέτοιες προσπάθειες δυσκολεύονται να λειτουργήσουν σαν επιχείρηση, δυσκολεύονται να τραβήξουν κοινό και δυσκολεύονται να διαφημιστούν αποτελεσματικά (Harcup, 2003).

Τρίτο και τελευταίο παράδειγμα εναλλακτικού τοπικού τύπου είναι η ιστοσελίδα xpatathens (<https://www.xpatathens.com/>). Πρόκειται για μια ΜΚΟ η οποία ασχολείται με ό,τι καινοτόμο έχει να παρουσιάσει η πόλη των Αθηνών, σε πρώτη φάση, και μετέπειτα η Ελλάδα. Πρόκειται για μια διαφήμιση της πόλης και της χώρας γενικότερα που ασχολείται με τα δρώμενα της Πρωτεύουσας, και δίνει βήμα σε πολίτες της Αθήνας να ακουστούν. Πρόκειται για μία σελίδα που έχει έντονα διεθνή χαρακτήρα. Χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι ότι είναι γραμμένη στα αγγλικά, πράγμα που όπως αναφέρεται και στις πληροφορίες της, εστιάζει στους Αθηναίους πολίτες του κόσμου. Η πρώτη εικόνα της ιστοσελίδας εντυπωσιάζει χωρίς καμία αμφιβολία. Έχει σύγχρονο σχεδιασμό, διαθέτει φωτεινά χρώματα και καθαρές, απλές γραμμές χωρίς υπερβολές. Κερδίζει το ενδιαφέρον με το μινιμαλιστικό της σχεδιασμό.

Η θεματολογία της όπως προαναφέραμε περιστρέφεται στην καινοτομία μέσα στην Αθήνα και τη ζωή εντός της πόλης. Έχει τοπικά νέα, αλλά ασχολείται σε πολύ μικρό βαθμό με την επικαιρότητα που θα διαβάσει κάποιος σε οποιοδήποτε άλλο ειδησεογραφικό site. Για παράδειγμα, στην ενότητα Local news κάποιος θα συναντήσει μόλις 8 άρθρα σχετικά με την επικαιρότητα την περίοδο Φεβρουαρίου – Μαΐου. Η ιστοσελίδα διαθέτει ξεχωριστό κομμάτι αφιερωμένο στην τοπική ζωή που ονομάζεται living local. Μέσα σε αυτό υπάρχει η υποενότητα local voices, όπου υπάρχουν συνεντεύξεις από Αθηναίους πολίτες που αφηγούνται την ιστορία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το αφιέρωμα στα παραδοσιακά επαγγέλματα που επιβιώνουν ακόμα και σήμερα πέρα από τα φώτα της δημοσιότητας (<https://www.xpatathens.com/living-in-athens/local-voices/people/item/4895-from-hand-to-hand-greek-artisans-craftsmen-rediscovered>). Αυτό, σε συνδυασμό με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν τη σχέση της σελίδας με το κοινό της. Σε κάθε περίπτωση, η σελίδα κερδίζει την προσοχή. Κάθε θέμα της είναι όλο και πιο ενδιαφέρον από το άλλο, αγνοώντας παράλληλα την παραδοσιακή, καθημερινή ειδησεογραφία και απορρίπτοντας τη λειτουργία μιας τυπικής ιστοσελίδας. Αποτελεί ένα σύγχρονο οδηγό της πόλης, όπου διαφημίζει τον τόπο μέσα από παραδείγματα και εικόνες της καθημερινότητας. Παράλληλα και σε αντίθεση με ένα τυπικό site, το xpatathens

εντυπωσιάζει με την απλότητά του ενώ οι διαφημίσεις που παρουσιάζονται μέσω της πλατφόρμας είναι ελάχιστες. Αυτό είναι και το σημείο που κάνει την xpatathens ένα πραγματικά εναλλακτικό μέσο.

3.2: Blogs: Τα προσωπικά ιστολόγια (Blogs) αποτελούν ένα είδος σχολιαστικής δημοσιογραφίας μέσα από τα οποία ο δημιουργός τους παραλληλίζει τις προσωπικές του αξίες με την ευρύτερη τάση της καταναλωτικής πραγματικότητας (Kenix, 2011). Ο δημιουργός blogger, συχνά, παρουσιάζει τις απόψεις του με βάση τα ισχύοντα καταναλωτικά πρότυπα ώστε να ενισχύσει τη δική του εμπορική θέση (Sima, 2010).

Τα Blogs, στην πλειοψηφία τους, ακολουθούν τη θεματολογία που περιστρέφεται στη γκάμα ενδιαφέροντος του ιδιοκτήτη τους. Στο διαδίκτυο σήμερα, μπορεί κάποιος να ανακαλύψει πολλά ιστολόγια τα οποία ταυτίζονται με τα ενδιαφέροντά του. Ένα από τα πολύ επιτυχημένα και αναγνωρισμένα ιστολόγια είναι το kottke.org. Το ιστολόγιο αυτό είναι δημιουργία του Jason Kottke και υπάρχει από το 1998. Αποτελεί ένα Journalist Blog καθώς γράφεται από τον δημιουργό του εκτός πλαισίων κάποιου οργανισμού (Atton, 2015). Πρόκειται για μια σελίδα που ασχολείται με νέες ιδέες, ανακαλύψεις και ενδιαφέροντες ανθρώπους. Ο ιδιοκτήτης του είναι αυτός που το ενημερώνει συνεπώς η εκδοτική γραμμή αποτελεί μια καθαρά προσωπική επιλογή, ενώ η γλώσσα γραφής είναι προσωπική και καθημερινή με διεθνικές τάσεις καθώς ο δημιουργός των άρθρων δεν ασχολείται με τοπικού ή εθνικού ενδιαφέροντος νέα. Η μορφή του είναι σίγουρα απλή. Με την είσοδό του στο ιστολόγιο, ο χρήστης βλέπει το πολύχρωμο banner που αναφέρει το όνομα της σελίδας και από εκεί και πέρα μπορεί να περιηγηθεί στα διάφορα άρθρα που έχουν ανέβει.

KOTTKE.ORG ♥ HOME OF FINE HYPERTEXT PRODUCTS

HOME ABOUT ARCHIVES + TAGS NEWSLETTER MEMBERSHIP!

Listening to Black Voices Amid Murder, Violence, Protest, and Pandemic

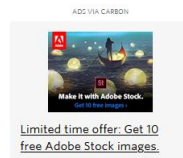
posted by Jason Kottke · May 29, 2020

Hi. I wanted to take today to compile a sampling of what black people (along with a few immigrant and other PoC voices) are saying about the recent murders by police of Breonna Taylor and George Floyd, the murder of Ahmaud Arbery, the threatening of Christian Cooper with police violence by a white woman, the protests in Minneapolis & other places, and the unequal impact of the pandemic on communities of color, as well as what black voices have said in the past about similar incidents & situations. This is not an exhaustive list of reaction & commentary — it's just a sample. I'm not going to add anything to these voices, but I will share a few resources at the end of the post.

Please put your urge to judge on the shelf for a minute and just listen to your fellow human beings in all of their raw, righteous, and furious anger. I am trying to listen. Is America finally ready to listen? Are you ready?

Keeanga-Yamahtta Taylor, [Of Course There Are Protests. The State Is Failing Black People.](#)

This simultaneous collapse of politics and governance has forced people to take to the streets — to the detriment of their health and the health of others — to demand the most basic necessities of life, including the right to be free of police harassment or murder.

Αν και με μια πρώτη ματιά στην αρχική σελίδα, ο χρήστης δεν μπορεί να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο του Blog, οι τίτλοι των αναρτήσεων έρχονται να καλύψουν αυτό το γνωστικό κενό. Και αυτό γιατί είναι αρκετά περιγραφικοί, πράγμα που σημαίνει ότι ο αναγνώστης αποκτά μια εικόνα για το τι πρόκειται να διαβάσει πριν επιλέξει να ασχοληθεί με την ανάρτηση (π.χ. Train speed through the Swiss countryside to techno beats - <https://kottke.org/20/05/trains-speed-through-the-swiss-countryside-to-techno-beats>). Η θεματολογία του Blog περιστρέφεται γύρω από ότι κεντρίζει το ενδιαφέρον του δημιουργού της και απευθύνεται σε κοινό που αναζητά να διαβάσει κάτι το διαφορετικό. Ακόμα και όταν καταπιάνεται με γεγονότα της καθημερινότητας, η αφηγηματική κρατά ένα προσωπικό τόνο. Για παράδειγμα, στην ανάρτησή του στις 11/5/20 με τίτλο “The Coronavirus was an emergency until Trump found out who was dying” <https://kottke.org/20/05/the-coronavirus-was-an-emergency-until-trump-found-out-who-was-dying>), ο δημιουργός σχολιάζει, επικαλούμενος επιστημονικές πηγές, τη διαχρονική στάση του προέδρου Trump σε ό,τι έχει να κάνει με την κρίση της πανδημίας Covid-19 στις ΗΠΑ, με προσωπικό τρόπο αφήγησης όπου η σχολιογραφία παντρεύεται μαζί με την επιστημονική πηγή. Ακόμα και αν η λειτουργία του είναι βασισμένη όπως αυτή ενός τυπικού Blog, η θεματολογία του είναι τέτοια που

μας επιτρέπει να το χαρακτηρίσουμε εναλλακτικό. Σε αυτή τη σελίδα δεν βρήκαμε ούτε μία διαφήμιση, ενώ δεν χρησιμοποιούνται πουθενά δελεαστικές εικόνες για χάρη εντυπωσιασμού. Τέλος, σε ό,τι έχει να κάνει με τη συμμετοχή του κοινού, αυτή περιορίζεται στην ύπαρξη μέσων κοινωνικής δικτύωσης και στην ανάρτηση podcast εκπομπών μέσα από τις οποίες το κοινό μπορεί να μιλήσει, ενώ στην ίδια τη σελίδα η ύπαρξη πεδίων σχολιασμού απουσιάζει πλήρως.

Ένα άλλο εναλλακτικό Blog, και σίγουρα πετυχημένο, είναι το Dooce (<https://dooce.com/>). Το εν λόγω ιστολόγιο αποτελεί έργο της Heather B. Armstrong και μιλάει για την καθημερινότητα και τα προβλήματα της ελεύθερης, εργαζόμενης μαμάς. Πρόκειται επί της ουσίας για ένα προσωπικό ημερολόγιο μέσα από το οποίο εκφράζεται η δημιουργός του και παράλληλα έχει αποκτήσει αντίστοιχο κοινό που μοιράζεται τους δικούς του προβληματισμούς. Κατά συνέπεια, και εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα Journalist Blog (Atton, 2015). Σαν τυπικό Blog η εκδοτική γραμμή χαράσσεται από την προσωπική οπτική της δημιουργού. Η γλώσσα από την άλλη είναι συναισθηματική και καθημερινή. Σίγουρα μοντέρνα, με συχνή χρήση αργκό και εστιάζει στην αλληλεγγύη με τον αναγνώστη. Η αρχική του σελίδα είναι σίγουρα απλή, αλλά παράλληλα εντυπωσιακή. Και αυτό γιατί η αρχική σελίδα δεν δείχνει σαν ένα απλό ιστολόγιο, αλλά παραθέτει ένα εισαγωγικό κείμενο - βιογραφικό της δημιουργού, πολλές φωτογραφίες και χρώματα που τραβούν την προσοχή.

≡ dooce

THE SHELL OF MY DESPERATION HAS BECOME A STENCH

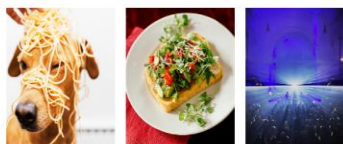
BOOK POSTS PODCAST

DAILY

"I just want four walls and adobe slats for my girls"

// FEATURED READS

Heather B. Armstrong

Hi, I'm Heather B. Armstrong. When I first wrote a bio for this site I called myself a SAHM—a Stay At Home Mom, or, Shit Ass Ho Motherfucker. More than a decade later I am now what's referred to as a FTSM—a Full-Time Single Working Mom, or, Fuck That Shit Where's My Marijuana.

Αν ανατρέξουμε στους τίτλους των αναρτήσεων, θα δούμε ότι δεν προσφέρουν πολλές πληροφορίες για το τι ακολουθεί στο κείμενο, αλλά παίζουν με την περιέργεια του αναγνώστη ώστε να του κεντρίσουν το ενδιαφέρον (π.χ. “But I know how Rapunzel felt in the tower, when she wanted to feel the rain shower...” - <https://dooce.com/2020/03/16/but-i-know-how-rapunzel-felt-in-the-tower-when-she-wanted-to-feel-the-rain-shower/>). Η θεματολογία του λοιπόν έχει να κάνει με προσωπικά γεγονότα, ιδέες και στιγμές της καθημερινότητας της Armstrong. Σε αυτή τη σελίδα λοιπόν δεν θα βρούμε νέα της επικαιρότητας και δεν θα βρούμε ούτε μία ανάρτηση που έχει αναπαραχθεί σε κάποιο άλλο μέσο. Εδώ ο αναγνώστης θα διαβάσει για την καθημερινότητα, και μόνο, της δημιουργού. Για να αποδομήσουμε τη λειτουργία της σελίδας θα αναφερθούμε στο ότι η αρχική της σελίδα θυμίζει περισσότερο site παρά blog, καθώς υπάρχει μενού που μεταφέρει τον αναγνώστη μέσα στις διάφορες λειτουργίες του με αρχή τη λίστα των αναρτήσεων που αποτελεί και το βασικό κομμάτι του ιστολογίου. Η γλώσσα της Armstrong είναι καθημερινή και χρησιμοποιεί συνέχεια νεοτερισμούς. Αρκεί η ανάγνωση του μίνι βιογραφικού της στην αρχική σελίδα όπου αυτοπροσδιορίζεται ως “FTSWM—a Full-Time Single Working Mom, or, Fuck That Shit Where’s Marijuana”. Το ύφος λοιπόν είναι καθαρά προσωπικό και πέρα από ό,τι θα διαβάσει κάποιος σε «καθώς πρέπει ιστοσελίδες».

Πέρα από τις αναρτήσεις, στη σελίδα υπάρχει και κομμάτι podcast μέσα από το οποίο η δημιουργός ανεβάζει τακτικά υλικό. Αρκετά ενδιαφέρουσα παροχή του Blog είναι το κομμάτι Shop, όπου δεν είναι τίποτα άλλο από προτάσεις της δημιουργού για διάφορα έξυπνα μικροπράγματα της καθημερινότητας. Δεν αποτελούν δικό της εμπόρευμα, αλλά διαφημίζει κάποια αντικείμενα που πωλούνται στο Amazon. Αυτή η υπηρεσία δεν μπορούμε να ξέρουμε αν αποτελεί διαφήμιση μέσα από την οποία η σελίδα έχει έσοδα ή αν πρόκειται για προσωπικές προτάσεις της Armstrong, αλλά πέρα από αυτό το κομμάτι δεν υπάρχουν διαφημίσεις στη σελίδα. Η σχέση του ιστολογίου με το κοινό σε πρώτη φάση είναι άμεση καθώς υπάρχει η ενότητα Dooce community μέσα από την οποία τα μέλη μπορούν να μοιράζονται μεταξύ τους το δικό τους υλικό, δημιουργώντας έτσι μία ομάδα κοινού ενδιαφέροντος (Tonnie, 1963). Κατά τα άλλα, η σελίδα διαθέτει προφίλ σε όλα τα σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερώνονται και να επικοινωνούν μεταξύ τους. Τέλος, πάρα από την

έντονη επαφή του Blog με το κοινό του, τα σχόλια κάτω από τις βασικές του αναρτήσεις είναι κλειδωμένα, δείγμα του ότι το περιεχόμενο αποτελεί ένα αποκλειστικά προσωπικό υλικό της δημιουργού.

Άλλο ένα πολύ πετυχημένο εναλλακτικό ιστολόγιο είναι το χιουμοριστικό i can has cheezburger (<https://icanhas.cheezburger.com/>). Πρόκειται για ένα ιστολόγιο με αστείο περιεχόμενο που περιστρέφεται γύρω από τα ζώα. Δημιουργήθηκε το 2007 από τον Eric Nakagawa και σήμερα αποτελεί ένα από τα πλέον αναγνωρίσιμα Blogs παγκοσμίως. Το περιεχόμενό του δεν περιλαμβάνει κείμενο αλλά κυρίως φωτογραφίες και βίντεο ζώων συνεπώς δεν υπάρχει κάποια αξιοπρόσεκτη ρητορική στις αναρτήσεις του. Σαν όψη ξεχωρίζουν τα πολλά χρώματα και οι εικόνες, δείγμα του ανάλαφρου χαρακτήρα του.

The screenshot shows the iCanHasCheezburger website interface. At the top, there's a navigation bar with links like 'I Can Has', 'FAIL Blog', 'Memebase', 'Geek Universe', 'CheezCake', 'Loquillo', and 'Know Your Meme'. Below this is a search bar and a 'Submit' button. The main content area features a large central meme of a white cat with the text 'Which side of the bed do you prefer, left or right? I'm taking the middle.' Below this is a section titled 'Top 25 Memes of The Week - Cheezburger Users Edition #146'. To the left, there's a sidebar with 'UPVOTED' items, including a video of a lamb and a photo of a cat. To the right, there's a 'HOT TODAY' section with a list of top memes, including 'Top 25 Memes of The Week - Cheezburger Users Edition #146' and 'Meet The Newly Adopted Faces Of The Week (20 Images + 3 Vid)'.

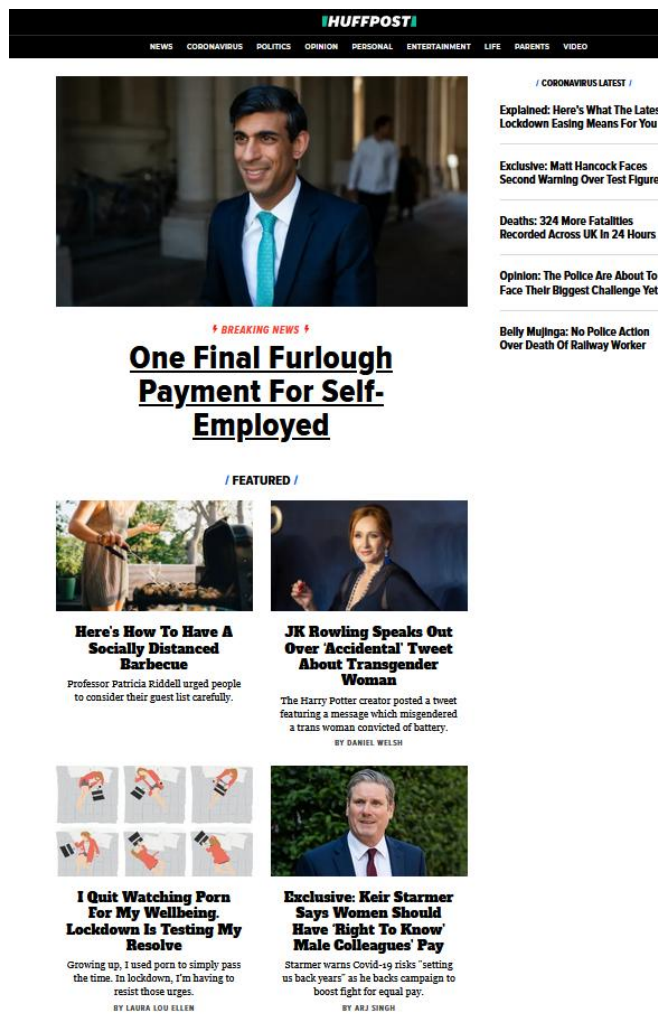
Απευθύνεται σε όλους όσους θέλουν να κάνουν ένα διάλειμμα από την καθημερινότητα, άσχετα με τα προσωπικά ενδιαφέροντα του καθένα. Η θεματολογία του

πρακτικά είναι «ό,τι φαίνεται αστείο και σχετίζεται με τα ζώα». Τίποτα περισσότερο. Η λειτουργία του βασίζεται στις αναρτήσεις των χρηστών καθώς αυτοί είναι που γεννούν το περιεχόμενο, ενώ παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα σχολιασμού τόσο εντός του blog όσο και μέσα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σε αυτή την περίπτωση έχουμε να κάνουμε με ένα Citizen Blog αφού το περιεχόμενο γεννάται από το κοινό εκτός δημοσιογραφικών οργανισμών (Atton, 2015). Λόγω της επιτυχίας του, υπό την ίδια φήρμα, γεννήθηκαν άλλα blogs αντίστοιχου ύφους αλλά διαφορετικού αντικειμένου. Και σε αυτή την περίπτωση το περιεχόμενο είναι πρωτότυπο, τον επισκέπτη τον κερδίζει το «ανάλαφρο» της θεματολογίας και οι εικόνες, ενώ η σελίδα δεν φιλοξενεί διαφημίσεις και περιορίζεται στην αποδοχή του κοινού για την επιτυχία της.

Σε αυτό το σημείο θα εξετάσουμε κάτι εντελώς διαφορετικό στο κομμάτι των Blogs. Το ιστολόγιο που θα μελετήσουμε είναι το πολύ δημοφιλές, ειδησεογραφικού περιεχομένου, Huffington Post (<https://www.huffingtonpost.co.uk/>). Η φήρμα ανήκει στον όμιλο Verizon Communication και δραστηριοποιείται σε 15 διαφορετικές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Παρότι ανήκει σε όμιλο, το ιστολόγιο είναι εκδοτικά ανεξάρτητο πράγμα που σημαίνει ότι, θεωρητικά, δεν ακολουθεί τη γραμμή του ομίλου απαραίτητα. Το Blog παρουσιάζει την καθημερινότητα μέσα από ειδησεογραφικά άρθρα μιας ομάδας επαγγελματιών δημοσιογράφων. Εδώ βέβαια μιλάμε για ένα Media Blog αφού το περιεχόμενο δημιουργείται από επαγγελματίες δημοσιογράφους εντός ενός δημοσιογραφικού οργανισμού. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται έχει σίγουρα πληροφοριακό τόνο, είναι επίσημη αν και προάγει την αλληλεγγύη μεταξύ μέσου και αναγνώστη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το άρθρο “Police Officer Fires Pepper Pellets At Journalist During Live Protest Broadcast” (https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/kentucky-reporter-shot-at-by-police-live-broadcast-protest_uk_5ed228dbc5b688efc444838f?utm_hp_ref=uk-news). Το άρθρο αναφέρει ένα συμβάν όπου αστυνομικοί πυροβόλησαν με πλαστικές σφαίρες μία δημοσιογράφο που κάλυπτε διαδηλώσεις στην περιοχή του Louisville. Οι διαδηλώσεις γίνονταν λόγω της άδικης δολοφονίας ενός αфроαμερικανού πολίτη στις 25/5/20 από έναν αστυνομικό, στα πλαίσια της επαναλαμβανόμενης κατάχρησης εξουσίας που παρατηρείται εντός των σωμάτων ασφαλείας στις ΗΠΑ. Το θέμα είχε δημιουργήσει παγκόσμιο σάλο στην κοινή γνώμη και σε όλη την επικράτεια των ΗΠΑ γίνονταν

διαδηλώσεις εναντίον αυτών των φαινομένων. Η ρητορική που ακολουθείται λοιπόν είναι παραδοσιακή, αλλά παράλληλα διεθνική καθώς η θεματολογία του επεκτείνεται πέρα από τα όρια της γεωγραφικής περιοχής στην οποία δραστηριοποιείται.

Αυτό που ξενίζει είναι η εμφάνιση του Blog. Αν και είναι μέρος της λίστας με τα πιο επιτυχημένα Blogs ανά τον κόσμο σύμφωνα με το eBizMBA (<http://www.ebizmba.com/articles/blogs>) η εικόνα του μόνο blog δεν θυμίζει.

Οπτικά θα λέγαμε ότι θυμίζει ένα τυπικό ειδησεογραφικό site όπου στην αρχική του σελίδα παρουσιάζονται οι κεντρικές ειδήσεις, ενώ οι τίτλοι του είναι πληροφοριακοί και περιεκτικοί όπως αυτός που προαναφέραμε. Η θεματολογία του αφορά πρακτικά τους

πάντες και δεν διαχωρίζει κάποιο συγκεκριμένο κοινό. Ευχάριστες προσθήκες στα μόνιμα θέματα του ιστολογίου είναι το κομμάτι Parent που αφορά τους γονείς και, όπως το Dooce παραπάνω, αφορά τους γονείς και τα καθημερινά τους προβλήματα καθώς επίσης και το κομμάτι Opinion που γράφεται από δημοσιογράφους και αυτό, αλλά κόντρα στο ύφος του site ενθαρρύνει τη σχολιαστική δημοσιογραφία. Παράδειγμα, το άρθρο “This Is How My Dad’s Suicide Shaped The Parent I Want To Be” του ανεξάρτητου δημοσιογράφου Vin Sharma, περιγράφει την οπτική του πάνω στο θέμα της ανατροφής των παιδιών σε συνδυασμό με ένα πολύ δύσκολο προσωπικό συμβάν, χρησιμοποιώντας ένα πιο καθημερινό τόνο που έρχεται σε αντίθεση με το ό,τι έχουμε συνηθίσει από τη σελίδα (https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/parenting-suicide_uk_5e29c4c3c5b6d6767fd05344).

Σε ό,τι έχει να κάνει με τη λειτουργία του και τη σχέση του με το κοινό, όπως προαναφέραμε θυμίζει site, τόσο στην όψη όσο και στην περιήγηση, ενώ το κοινό μπορεί να συμμετέχει με τον τυπικό τρόπο που γίνεται σε όλες τις αντίστοιχες σελίδες, μέσω σχολίων στο κάτω μέρος του άρθρου και των κοινωνικών δικτύων του μέσου. Είναι το Huffington Post εναλλακτικό; Θα λέγαμε όχι. Ο λόγος που αναφέρεται, γιατί ξεκίνησε σαν εκδοτικά ανεξάρτητο, κέρδισε το κοινό και συνεχίζει στην ίδια πορεία ακόμα και μέσα στα πλαίσια ενός οργανισμού.

3.3: Συμμετοχική δημοσιογραφία – Δημοσιογραφία των πολιτών: Τα εναλλακτικά μέσα έχουν την τάση να ενισχύουν τη δημοκρατία στο δημόσιο λόγο (Harcup, 2011). Εξ’ ορισμού δημοκρατία δεν υφίσταται χωρίς την ύπαρξη ενεργής συμμετοχής του κόσμου. Στο κομμάτι της δημοσιογραφίας, το κοινό συνεισφέρει ενεργά στις διαδικασίες συλλογής, επιλογής και σχολιασμού ειδήσεων σε συνεργασία (όχι καθολικά) με επαγγελματίες δημοσιογράφους (Σιαπέρα et al. 2012)

Έτσι περνάμε στη συμμετοχική δημοσιογραφία και σε αυτό το κομμάτι θα μελετήσουμε κάποιες αντιπροσωπευτικές ιστοσελίδες. Η βασική λειτουργία της συμμετοχικής δημοσιογραφίας είναι να προάγει τη συμμετοχή του κοινού μέσα στη διαδικασία παραγωγής μιας είδησης. Με αυτό τον τρόπο η είδηση αποκτά μια διαφορετική παρουσίαση, ο τρόπος έκφρασης γίνεται πιο συναισθηματικός και η ιστορία

βγαίνει πιο αληθινή. Ο κίνδυνος που ελοχεύει σε αυτό του είδους τη δημοσιογραφία είναι αυτός της αντικειμενικότητας του δημοσιογράφου και της αξιοπιστίας της πηγής.

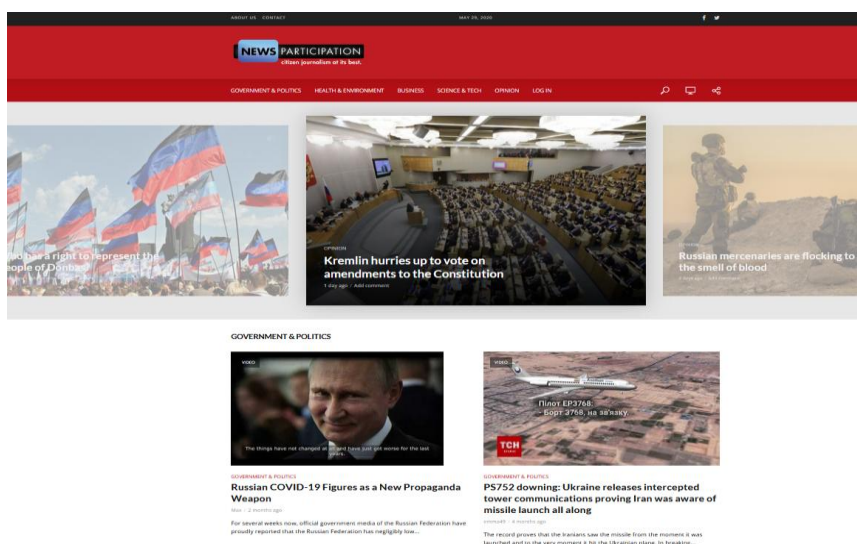
Η πρώτη πλατφόρμα αυτού του είδους που εξετάσαμε είναι η wiki news (<https://en.wikinews.org>). Πρόκειται για σελίδα του ομίλου Wikipedia foundation και όπως στην κλασική Wikipedia, έτσι και εδώ ο χρήστης δημιουργεί τα προσωπικά του λήμματα, μόνο που σε αυτήν την περίπτωση οι αναρτήσεις του αποτελούν ειδήσεις. Κατά την περιήγησή μας στην ιστοσελίδα παρατηρήσαμε ότι δεν υπάρχει κάποια εκδοτική γραμμή, δείγμα του ότι ο χρήστης έχει τον πρώτο λόγο κατά την παραγωγή ενός άρθρου. Παρόλα αυτά, και με δεδομένο ότι ο χρήστης μεταφέρει είδηση, η γλώσσα είναι πληροφοριακή και επίσημη ενώ η πλειοψηφία των άρθρων χρησιμοποιούν παραδοσιακό τρόπο έκφρασης. Για παράδειγμα, στο άρθρο “Astronomer tells Wikinews about discovery of closest black hole known so far” ο δημιουργός περιγράφει μία αστρονομική παρατήρηση με τρόπο καθαρά πληροφοριακό καθώς αναφέρει δεδομένα και αριθμούς χωρίς να δείχνει πουθενά κάποιο τόνο προσωπικής οπτικής (https://en.wikinews.org/wiki/Astronomer_tells_Wikinews_about_discovery_of_closest_black_hole_known_so_far).

Στο κομμάτι της εμφάνισης τώρα, το Wiki news είναι απλό, έως και βαρετό και ακολουθεί τη νόρμα της Wikipedia. Το λευκό της αρχικής σελίδας διαταράσσουν κάποιες μικρές φωτογραφίες που είναι μέρος του κάθε άρθρου, ενώ οι τίτλοι είναι περιγραφικοί και προδικάζουν για το τι θα διαβάσει ο αναγνώστης.

The screenshot shows the Wikinews homepage. At the top, there's a blue header with the Wikinews logo and a navigation bar. Below the header, there's a main content area with several news articles. The first article is titled "Astronomer tells Wikinews about discovery of closest black hole known so far" and includes a small image of a black hole. Other articles include "Japanese professional wrestler and Netflix star Hana Kimura dies aged 22", "SARS-CoV-2 surpasses 100,000 confirmed deaths in the United States", "Georgian tennis player Nikoloz Basilashvili arrested on domestic violence charge", and "Neuroscientists tell Wikinews about empathy and harm aversion observed in lab rats". The page also features a sidebar on the left with links to various sections and a footer with social media links and a "Write an article" button.

Η θεματολογία της σελίδας δεν είναι δεδομένη λόγω της ελευθερίας που έχουν οι χρήστες να παράξουν κείμενο με αποτέλεσμα σε γενικές γραμμές να δείχνει αρκετά πρόχειρο. Μάλιστα, εντύπωση προκαλεί ότι για σελίδα ειδήσεων απουσιάζει σχεδόν ολοκληρωτικά η τρέχουσα επικαιρότητα. Η λειτουργία της σελίδας είναι απλή. Ο μόνος διαχωρισμός σε κατηγορίες είναι ανά περιοχή και γλώσσα συνεπώς, χοντρικά, η σελίδα λειτουργεί σαν κουβάζ μέσα στον οποίο συγκεντρώνονται ειδήσεις. Πάντως, θα λέγαμε ότι η σελίδα είναι αρκετά στατική και καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και της μελέτης δεν ανέβηκε ούτε ένα νέο άρθρο, δείγμα της μάλλον περιορισμένης προτίμησης του κοινού. Και εδώ απουσιάζουν οι διαφημίσεις καθώς επίσης δεν δείχνει να υπάρχει η πρόθεση εντυπωσιασμού μιάς και οπτικά απέχει πολύ από ένα σημερινό site.

Στη συνέχεια θα δώσουμε τη σκυτάλη στη σελίδα New Participation (<https://newsparticipation.com>). Η εν λόγω σελίδα αποτελεί και αυτή μια βάση μέσα στην οποία οι χρήστες μπορούν να ανεβάζουν τις ειδήσεις τους. Η διαφορά με το Wiki news είναι ότι η σελίδα αυτή είναι πιο οργανωμένη σαν ένα παραδοσιακό site ειδήσεων και προσφέρει μια πιο ολοκληρωμένη εμπειρία ενημέρωσης. Και εδώ, όπως και στο Wiki news, δεν υπάρχει εκδοτική γραμμή. Η ρητορική επαφίεται στον χρήστη. Λόγω του ότι μιλάμε για ειδησεογραφικό site, η γλώσσα είναι πληροφοριακή, επίσημη, παραδοσιακή και εδώ. Το site έχει εικόνα μιας τυπικής ειδησεογραφικής πλατφόρμας όπου στην αρχική της σελίδα, σε πρώτο πλάνο, δεσπόζουν οι κυριότερες νέες ειδήσεις και στην κορυφή υπάρχουν οι διάφορες κατηγορίες ειδήσεων όπου ο χρήστης μπορεί να επιλέξει την κατηγορία της αρεσκείας του.

Πιο συγκεκριμένα, η θεματολογία της σελίδας χωρίζεται σε πολιτική, υγεία – περιβάλλον, business, επιστήμη – τεχνολογία και γνώμες, προσφέροντας μία μεγάλη γκάμα επιλογών εφάμιλλη με αυτή των σύγχρονων site. Παρόλα αυτά, και εδώ απουσιάζουν οι διαφημίσεις και η προσπάθεια εντυπωσιασμού που θα συναντούσαμε σε μία παραδοσιακή ειδησεογραφική ιστοσελίδα. Σε αυτή την περίπτωση πάντως, μιλάμε για μία ολοκληρωμένη πλατφόρμα η οποία έχει απόλυτη αλληλεξάρτηση με το κοινό της, ενώ ταυτόχρονα είναι στημένη με τέτοιο τρόπο που της επιτρέπει να χαίρει της αναγνώρισης του κόσμου. Πέρα από την ίδια τη λειτουργία του site, η επαφή με το κοινό και εδώ έρχεται μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

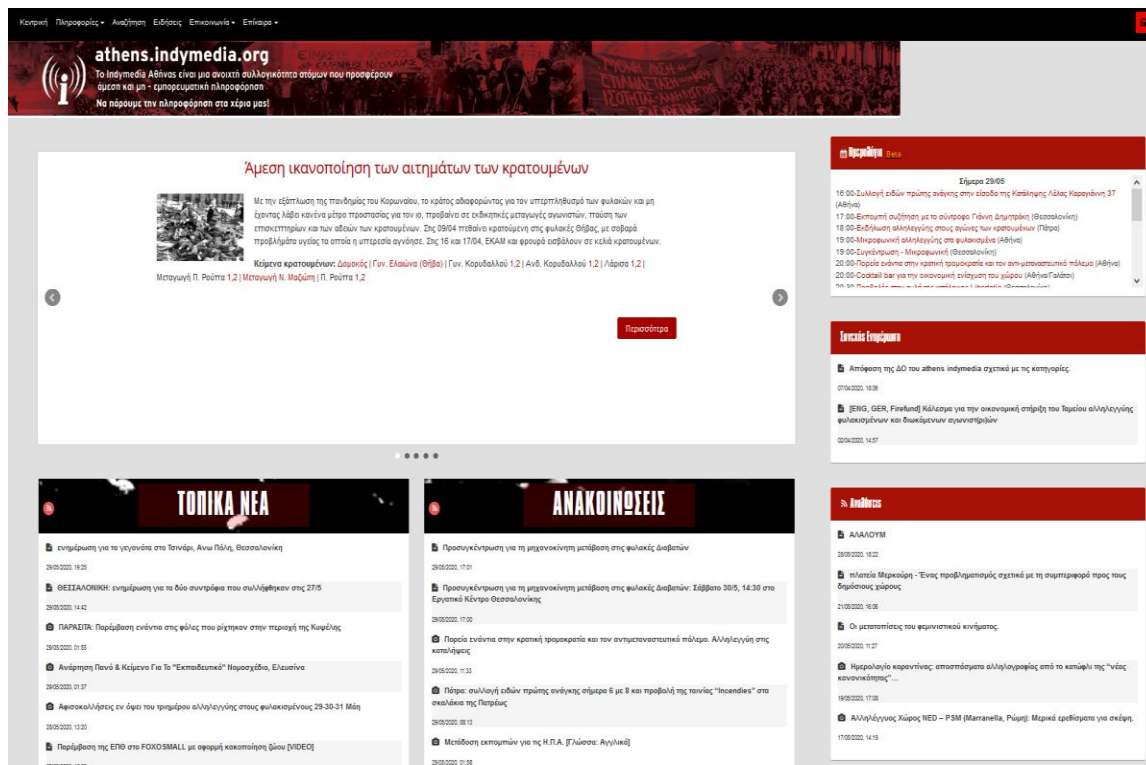
Και οι δύο περιπτώσεις παραπάνω παρέχουν περιεχόμενο από μη επαγγελματίες δημοσιογράφους και λειτουργούν εκτός ορίων των παραδοσιακών MME, αποτελώντας ένα χαρακτηριστικό δείγμα δημοσιογραφίας των πολιτών (Atton, 2009).

3.4: Indymedia: Σαν φυσική συνέχεια της συμμετοχικής δημοσιογραφίας, σήμερα, μπορούμε να βρούμε ενημερωτικές πλατφόρμες στο διαδίκτυο όπου παρουσιάζουν μια δημοσιογραφία λαϊκής βάσης. Μέσα από αυτή, η διαδικασία παραγωγής ειδήσεων γίνεται από τους πολίτες οι οποίοι αποτελούν ταυτόχρονα και τους χρήστες τους (Σιαπέρα et al. 2012).

Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η πλατφόρμα Indymedia, ή αλλιώς Independent Media Center, αποτελεί ένα δίκτυο ακτιβιστών δημοσιογραφικών κολεκτίβων που στόχο έχει να καταγγείλει τα κακώς κείμενα της σύγχρονης κοινωνίας. Σήμερα δραστηριοποιείται σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Σε γενικές γραμμές αποτελεί μία βάση μέσα από την οποία εκφράζεται η Αριστερά, κατά κύριο λόγο. Σε αυτό το μέρος θα ασχοληθούμε με την ελληνική έκδοση του Indymedia (<https://athens.indymedia.org/>). Και σε αυτή την περίπτωση η εκδοτική γραμμή απουσιάζει, ο τρόπος έκφρασης βασίζεται στην προσωπική οπτική του δημοσιογράφου. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι πληροφοριακή και καθημερινή, ενώ παράλληλα το ύφος τονίζει την αλληλεγγύη με τον αναγνώστη και κατά συνέπεια με την κοινωνία γενικότερα. Οι μοντερνισμοί συνήθως απουσιάζουν από τη ρητορική και υιοθετείται μία πιο «ξύλινη» προσέγγιση λόγου, δείγμα εσωστρέφειας που χαρακτηρίζει το μέσο

(Atton,2009). Παρόλα αυτά η τάση της σελίδας είναι διεθνική, καθώς τα προβλήματα που συνήθως παρουσιάζονται επεκτείνονται και σε άλλες κοινωνίες.

Εμφανισιακά πρόκειται για ένα απλό site όπου το κόκκινο banner είναι αυτό που τραβά την προσοχή με την είσοδό μας στην αρχική του σελίδα. Πάνω σε αυτό δεσπόζει το όνομα της πλατφόρμας, συνοδευόμενη από μία πρόταση περιγραφής της ιδεολογίας όπου μέσα σε άλλα περιλαμβάνει και την έκφραση «Άμεση και μη εμπορευματική πληροφόρηση».

Οι τίτλοι που διαβάσαμε κατά την περιήγηση είναι απλοί και περιγραφικοί και εστιάζουν στην ουσία και όχι στον εντυπωσιασμό (π.χ. «Αντιεθνικιστική Αφίσα εν όψει της Γενοκτονίας των Ποντίων» - <https://athens.indymedia.org/post/1605222/>). Η θεματολογία της πλατφόρμας έχει να κάνει με τοπικά νέα, ανακοινώσεις, διεθνή και προκηρύξεις. Όλα ακολουθούν το επαναστατικό ύφος της πλατφόρμας και γενικά σε αυτή δεν θα βρει κάποιος νέα που μπορεί να διαβάσει και σε άλλα μέσα. Την παραγωγή αναλαμβάνουν οι χρήστες της σελίδας οπότε και εδώ έχουμε μια πλατφόρμα όπου η συμμετοχή αποτελεί το θεμέλιο λίθο της. Η σελίδα, πάντως, δεν θυμίζει σε τίποτα ένα καθημερινό site. Η εμπορευματοποίηση δείχνει να είναι ένας μη διαπραγματεύσιμος

παράγοντας, καθώς αυτό θα ερχόταν σε κόντρα με την ιδεολογία της σελίδας εξ αρχής. Παράλληλα, οι διαφορετικές μικρές σφαίρες τοπικής ενημέρωσης συνθέτουν μαζί μια μεγάλη πληροφοριακή βάση κοινωνικής ενημέρωσης (Haas, 2004).

3.5: Δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων: Σύμφωνα με τον Gillmor (2006), η δημοσιογραφία των πολιτών παρομοιάζεται με το κίνημα λαϊκής βάσης (Grassroots movement). Αυτό αποτελεί την ένδειξη ότι η εξουσία έχει μετακυλήσει από τους δημοσιογράφους στο κοινό (Σιαπέρα et al. 2012). Κατά συνέπεια, το κοινό έχει τη δύναμη πλέον να επηρεάσει πολιτικές μέσα από τη δική του δράση. Τα κοινωνικά κινήματα σήμερα έχουν καταφέρει να οργανωθούν διαδικτυακά και εκμεταλλευόμενα τις νέες τεχνολογίες να ελκύουν περισσότερο κοινό, δείγμα ότι το διαδίκτυο, κατά τον Jenner, έχει δημιουργήσει ένα «παγκόσμιο χωριό» (Jenner, 2002).

Για το κομμάτι αυτό μελετήσαμε τρία διαφορετικά site, το καθένα από τα οποία είναι αφιερωμένο σε μία συγκεκριμένη κοινωνική κατεύθυνση. Πρώτη σελίδα είναι η Jecology blog (<https://jecologyblog.com>). Η σελίδα αυτή αποτελεί ένα μέσο ενημέρωσης για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις δράσεις που γίνονται ανά τον κόσμο για την αντιμετώπισή τους. Πρόκειται επί της ουσίας για ένα ιστολόγιο, τις αναρτήσεις του οποίου αναλαμβάνουν οι χρήστες του. Με μια πρόχειρη ματιά θα δούμε ότι τα μέλη που δημιουργούν τα άρθρα ανήκουν στην επιστημονική κοινότητα και το μέσο αυτό τους έχει δικτυώσει προκειμένου να μεταφέρουν το μήνυμα που επιθυμούν. Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε τη σελίδα Feminist.org (<https://www.feminist.org>), η οποία ασχολείται με τα δικαιώματα των γυναικών και το κίνημα του φεμινισμού. Στόχος του site είναι να καταδείξει το χάσμα που παρατηρείται ανάμεσα στα δύο φύλα, τόσο σε κοινωνικό επίπεδο όσο και σε εργασιακό. Υπάρχει πεδίο με νέα το οποίο ανανεώνεται από τα μέλη του οργανισμού. Τρίτο και τελευταίο site είναι το It stops with me (<https://itstopswithme.humanrights.gov.au>), το οποίο αποτελεί μία Αυστραλιανής προέλευσης ιστοσελίδα η οποία ασχολείται με την ενημέρωση του κοινού για τον ρατσισμό και την προσπάθεια πάταξής του. Σε αντίθεση με τα άλλα δύο sites, το It stops with me δεν έχει πεδίο ειδήσεων, καθώς αποτελεί ένα αμιγώς ενημερωτικό site που στόχο έχει να προσελκύσει περισσότερο κοινό προκειμένου να πετύχει τον βασικό του στόχο. Και στις τρεις περιπτώσεις παρατηρούμε ότι η εκδοτική γραμμή είναι εστιασμένη

στην ενημέρωση πάνω σε ένα και μόνο κοινωνικό θέμα. Παράλληλα, και στις τρεις περιπτώσεις η γλώσσα είναι πληροφοριακή και επίσημη, ενώ ο διεθνικός χαρακτήρας της ρητορικής είναι εμφανής. Παράλληλα, στόχος της κάθε σελίδας μεμονωμένα είναι να δείξει στο κοινό τις δομικές αδυναμίες σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο (Leibowitz, 2003). Για παράδειγμα, το Jecology στο άρθρο “Viable seed dispersal after fire depends on highly variable flowering and cone production” παρουσιάζει τις κλιματικές επιπτώσεις των πυρκαγιών στην Αυστραλία μέσα από επιστημονικές μελέτες (<https://jecologyblog.com/2020/03/06/viable-seed-dispersal-after-fire-depends-on-highly-variable-flowering-and-cone-production/>). Το Feminist.org από την άλλη καταγγέλλει μέσα από το άρθρο “Immigrant Woman Sues Over Sexual Assault in Detention Center” τη σεξουαλική παρενόχληση εναντίον των γυναικών παραθέτοντας μάλιστα σχετικά στοιχεία έρευνας του 2007, του American Civil Liberties Union (ACLU) για να ενισχύσει και να αναδείξει τα επιχειρήματα του κινήματος.

Σαν εικόνα τώρα, το Jecology είναι ένα τυπικό ιστολόγιο παραδοσιακού τύπου. Στην αρχική σελίδα βλέπουμε τη νεότερη ανάρτηση, ενώ στη συνέχεια υπάρχει η χρονολογική λίστα με τις υπόλοιπες αναρτήσεις.

Journal of Ecology
The Blog

BRITISH
ECOLOGICAL
SOCIETY

Home About Contributors Journal of Ecology

Ash (*Fraxinus excelsior*) dieback from the fungal pathogen *Hymenoscypha fraxineae* in north-eastern Europe, based on data from 2018.

Crown dieback index in 2018

0.1 0.5

Plant Ecology and Epidemiology in the time of a global pandemic

We have been lamenting with ecological colleagues (while sheltering in place and communicating remotely) how we used to feel important as plant ecologists studying global climate change. Currently, however, we feel much less important than the human epidemiologists, health care and other front-line workers who are the heroes during the COVID-19 global pandemic. “I measure...

[Continue reading →](#)

COVER STORIES

Cover Stories: Volume 108 Issue 3

The cover image for our new issue shows an ancient bristlecone pine in the White Mountains of California. Author and photographer, Connie Millar shares her insight into this unique

EDITOR'S CHOICE, UNCATEGORIZED

Editor's Choice: Volume 108 Issue 3

The Editor's Choice article for Journal of Ecology's latest issue Volume 108 Issue 3 is “Seagrass ecosystem metabolic carbon capture in response to green turtle grazing across

ANNOUNCEMENTS PHOTO FEATURE

Volume 108 Issue 3

Volume 108 Issue 3 of Journal of Ecology is now available online! Our latest issue features a range of articles, including research on how functional diversity improves tropical forest resilience, evidence that the masting behaviour of oak

ANNOUNCEMENTS

Journal of Ecology

Harper Prize 2019

Winner: Maria Leunda

The John I. Harper Early Career Researcher Award is given each year to the best paper in the journal by an early career author

Το Feminist.org, από την άλλη, αποτελεί ένα site το οποίο θα το χαρακτηρίζαμε ως «παλιό». Με αυτό εννοούμε ότι η μορφή του θυμίζει μια στατική ιστοσελίδα από τις αρχές του 2000 που σε καμία περίπτωση δεν τραβά την προσοχή.

Το It stops with me, τέλος, έχει σύγχρονη όψη και καθαρές γραμμές. Η λιτότητα του σχεδιασμού του βοηθά στο να κάνει απλή τη χρήση του και να ενισχύει την αποτελεσματικότητά του κάνοντας το βασικό του θέμα εύκολα κατανοητό στον αναγνώστη.

Και τα τρία μέσα είναι εναλλακτικά αφού ασχολούνται αποκλειστικά με την ενημέρωση πάνω σε θέματα που δεν θα κατακτήσουν ένα παραδοσιακό δελτίο ειδήσεων. Παρόλα αυτά, ασχολούνται με θέματα πολύ σημαντικά για την κοινωνία γύρω μας και μέσα από τη λειτουργία τους προσφέρουν στη βελτίωσή της. Διαφέρουν από τις παραδοσιακές ιστοσελίδες καθώς και στις τρεις περιπτώσεις δεν εμφανίζονται διαφημίσεις και ο σχεδιασμός είναι λιτός, δείγμα του ότι οι σελίδες στοχεύουν στην ουσία και όχι στον εντυπωσιασμό. Τέλος, και οι τρεις πλατφόρμες διαθέτουν σελίδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προκειμένου να έρχονται σε επαφή με το κοινό τους και να ακούν τη γνώμη του, και αυτό είναι ένα αδύναμό τους σημείο καθώς και στις τρεις περιπτώσεις περιγράφεται ένα κοινωνικό πρόβλημα, αλλά ταυτόχρονα περιορίζεται στο ελάχιστο η συμμετοχή της κοινωνίας.

3.6: Πού βρίσκουμε το «εναλλακτικό»; Τα εναλλακτικά μέσα υπάρχουν διαχρονικά λόγω της ανάγκης να ακουστεί η διαφορετική φωνή (Bailey, 2007). Το ποια είναι η εναλλακτική θεματολογία εξαρτάται προφανώς στα δρώμενα της εκάστοτε εποχής. Από τα πιο σοβαρά (βλ. Καμπάνια εναντίον του ρατσισμού) έως τα πιο ελαφρά (βλ. Άρθρο για τις γειτονιές του Παγκρατίου) θέματα, υπάρχει πάντα από πίσω η ανάγκη να προβληθούν στο αντίστοιχο κοινό, είτε αυτό μοιράζεται το ίδιο ενδιαφέρον είτε συνδέεται γεωγραφικά. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται μία, τρόπον τινά, «οικογένεια» (Tonnie, 1963).

Τη χρονική στιγμή που εκπονήθηκε αυτή η μελέτη (Φεβρουάριος έως Ιούνιος του 2020) την παγκόσμια ειδησεογραφία είχε κατακτήσει η πανδημία Covid-19. Επρόκειτο για μία έξαρση ενός νέου ιού ο οποίος πέρα από τον υγειονομικό κίνδυνο, απειλούσε οικονομικές και κοινωνικές δομές σε όλη την υφήλιο δημιουργώντας ένα αίσθημα ανασφάλειας, και σε ορισμένες περιπτώσεις πανικού, στην κοινή γνώμη. Άρθρο μετά από άρθρο και ανάλυση μετά από ανάλυση ξεπηδούσαν κάθε λεπτό σε όλα τα ΜΜΕ. Σε πιο σημείο στάθηκαν τα εναλλακτικά μέσα που μελετήσαμε παραπάνω και πόσο ασχολήθηκαν με αυτό το ζήτημα; Στις περισσότερες φορές καθόλου ή ελάχιστα.

Ξεκινώντας από την εφημερίδα Athens voice, η εφημερίδα την περίοδο αυτή εξέδωσε 7 τεύχη, από την περίοδο 27/2/2020 έως και 28/5/2020 (Τεύχη 736 - 742). Μεταξύ αυτών εκτενές αφιέρωμα στον Covid-19 έγινε μόνο στο τεύχος 739 (7/5/2020),

όπου κάλυψε όλη τη θεματολογία του. Στα υπόλοιπα τεύχη δεν γίνεται ούτε μία αναφορά σε αυτό το θέμα.

Η σελίδα saloniki.org όπως αναφέραμε παραπάνω παρέμεινε στατική. Ακόμα και αν υπάρχουν links προς τοπικά ΜΜΕ, δεν υπάρχει ούτε μία αναφορά ή μια ανακοίνωση σχετικά με το θέμα.

Στη σελίδα xpatathens.com υπάρχουν μόνο 4 άρθρα σχετικά με το θέμα, τα οποία ήταν και αυτά εναλλακτικά σε σχέση με αυτά της καθημερινότητας. Για παράδειγμα, ένα από αυτά τα άρθρα ήταν το “Free Housing For Medical Staff & COVID-19 Patients” (<https://www.xpatathens.com/living-in-athens/what-s-new/local-news/item/7828-free-housing-for-medical-staff-covid-19-patients>), το οποίο αναφέρει τη δυνατότητα παροχής δωρεάν στέγης σε ιατρικό προσωπικό ή ασθενείς που επιβάλλεται η απομόνωση. Και τα τέσσερα άρθρα έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα και ακολουθούν το ύφος που έχουμε συνηθίσει από αυτή τη σελίδα.

Το Blog kottke.org από την άλλη δείχνει πιο ενεργό πάνω στο θέμα καθώς έως και τις 31/5/2020 είχαν ανέβει 104 αναρτήσεις σχετικές με τον Covid-19. Δείχνει μεγάλο νούμερο, αλλά αν αναλογιστεί κανείς ότι στη σελίδα αυτή ανεβαίνουν καθημερινά 4 με 5 αναρτήσεις, τότε το νούμερο ξαφνικά φαντάζει μικρότερο. Η θεματολογία πάνω σε αυτό και σε αυτή την περίπτωση είναι διαφορετική από τα κοινά ΜΜΕ καθώς μιλά για τη ζωή και όλα τα περίεργα στην εποχή του Covid-19. Για παράδειγμα η ανάρτηση “Squirt Gun Baptisms” (<https://kottke.org/20/05/squirt-gun-baptisms>), που αποτελεί και αυτό μία προσωπική επιλογή δημοσίευσης του συγγραφέα και διατηρεί το χαρακτηριστικό ύφος γραφής του.

Στο Blog dooce.com, σε αυτό το χρονικό εύρος βρήκαμε μόλις 2 αναρτήσεις. Και τα δύο αυτά άρθρα περιγράφουν τη ζωή στην καραντίνα της δημιουργού τους. Σε αυτή την περίπτωση είχαμε μία εξιστόρηση μιας καθαρά προσωπικής εμπειρίας που συνέπεσε με μία παγκόσμια κρίση. Δεν αναφέρονται πουθενά νέα, ούτε καν τα περίεργα και εκτός ύλης των ΜΜΕ, όπως στην περίπτωση του kottke.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και το Blog cheezburger.com στο οποίο οι χρήστες που αναρτούν υλικό παρουσιάζουν τη ζωή με τα κατοικίδια τους. Και το συμβάν της επικαιρότητας έτυχε να επηρεάσει την καθημερινότητα των δημιουργών δημιουργώντας ένα πρωτότυπο υλικό, σχετικό πάντα με τη φιλοσοφία της σελίδας.

Σε πλήρη αντίθεση με τα προηγούμενα, το [huffingtonpost.co.uk](https://www.huffingtonpost.co.uk), όντας εν τέλει ένα ειδησεογραφικό Blog, έχει ειδικό κομμάτι αφιερωμένο στον Covid-19 δείγμα του οποίου προσέφερε υλικό καθημερινά, στον ίδιο ρυθμό με ένα παραδοσιακό site ειδήσεων, χρησιμοποιώντας μάλιστα τον παραδοσιακό τρόπο παρουσίασης ειδήσεων.

Στο Wikinews συναντήσαμε μόλις 2 άρθρα σχετικά με τον Covid-19. Και τα δύο ακολουθούσαν τον κλασικό τρόπο παρουσίασης ειδήσεων ακόμα και αν δημιουργήθηκαν από το κοινό. Δηλαδή, παρουσίασαν το γεγονός και επικαλέστηκαν επιστημονικά δεδομένα για να ενισχύσουν την ιστορία τους.

Στο [newsparticipation.com](https://www.newsparticipation.com) από την άλλη θα βρούμε μόλις 20 άρθρα σχετικά με τον Covid-19. Από αυτά, τα 19 ανήκαν στην κατηγορία Opinion. Συνεπώς εδώ οι χρήστες προτίμησαν να παραθέσουν την προσωπική τους γνώμη πάνω στο θέμα παρά να ασχοληθούν με μία στείρα αναπαραγωγή της επικαιρότητας.

Οι ιστοσελίδες Indymedia, Jecologyblog και Itstopswithme, δεν κάνουν ούτε μία αναφορά πάνω στο θέμα, δείγμα ότι διατήρησαν τη φιλοσοφία τους και δεν παρέκλιναν από τη θεματολογία τους. Σε παρόμοια πλαίσια κινήθηκε η σελίδα Feminist, με μόνη διαφορά την ανάρτηση “Medical Groups Sue FDA Over Abortion Pill Restrictions During Pandemic” (<https://www.feminist.org/blog/index.php/2020/05/28/medical-groups-sue-fda-over-abortion-pill-restrictions-during-pandemic>), όπου η επικαιρότητα έχει άμεση σχέση με τη θεματική της σελίδας.

Σε γενικές γραμμές παρατηρούμε ότι (με εξαίρεση το Huffington Post) τα μέσα που μελετήσαμε διατήρησαν το ύφος τους, καθώς επίσης και τη θεματολογία τους. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου η επικαιρότητα αποτέλεσε μέρος της ύλης τους, αυτά διατήρησαν το ύφος και την προσωπική τους πινελιά. Η σχολιογραφία κυριάρχησε σε όλα τα μέσα, όταν στα παραδοσιακά ΜΜΕ γινόταν τυπική αναπαραγωγή ειδήσεων με συνεντεύξεις, παρουσίαση πηγών κ.λπ.

Συμπεράσματα

Η εναλλακτική δημοσιογραφία σήμερα έχει διατηρήσει κάποια από τα στοιχεία του παρελθόντος, ενώ παράλληλα, στις περισσότερες των περιπτώσεων, δείχνει να συμβαδίζει με την τεχνολογική εξέλιξη, από τη μία, και τον παλμό της κοινωνίας, από την άλλη. Στα περισσότερα από τα παραδείγματα που μελετήσαμε παραπάνω είδαμε ότι σε γενικές γραμμές υπάρχει η προσφορά για το διαφορετικό, το εναλλακτικό. Υπήρχαν βέβαια και περιπτώσεις που δεν δικαίωσαν τις προσδοκίες και προσέφεραν ένα τυπικό περιεχόμενο, που σε τίποτα δε θυμίζει ένα ενημερωτικό μέσο του 21ου αιώνα.

Από την ιστορική αναδρομή σχετικά με τα εναλλακτικά μέσα, είδαμε ότι καθολικά ο λόγος για τον οποίο αυτά γεννήθηκαν ήταν η ανάγκη να ακουστεί η φωνή των λίγων, η μικρή φωνή. Υπήρχε ανάγκη από την κοινωνία να δοθεί βήμα στη μερίδα του πληθυσμού που δεν ακουγόταν μέσα από τα παραδοσιακά μέσα. Έτσι σιγά σιγά, παρατηρήθηκε μία, τρόπον τινά, οργάνωση μεταξύ πολιτών και κοινής ιδεολογίας και ενδιαφερόντων. Κατά συνέπεια, ξεκίνησαν να ξεπετάγονται μέσα τα οποία δρούσαν ανεξάρτητα από τους εκάστοτε θεσμούς και εκπροσωπούσαν τις απόψεις των λίγων. Το πρόβλημα που παρουσιαζόταν στο παρελθόν και ήρθε να λύσει το διαδίκτυο, είναι αυτό του λειτουργικού κόστους. Ακούγεται αρκετά πεζό, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι όλα τα εναλλακτικά μέσα που παρουσιάστηκαν από τη δεκαετία του 1970 έως και τη δεκαετία του 1990 εξαφανίστηκαν λόγω των οικονομικών πιέσεων και της αδυναμίας οργάνωσης με βάση τα πρότυπα μίας επιχείρησης.

Αν εστιάσουμε αποκλειστικά στην ελληνική κοινωνία, θα δούμε το πόσο δύσκολη ήταν η λειτουργία εναλλακτικών μέσων. Οι τοπικές κοινωνίες εκδήλωσαν την ανάγκη τους για έκφραση και έτσι ο τοπικός τύπος κατά τη δεκαετία του 90, από συνώνυμο καθυστέρησης και υπανάπτυξης της ελληνικής περιφέρειας που βλέπαμε κατά τις δεκαετίες του 50 και του 60, μετατράπηκε σε ένα δυναμικό δίαυλο επικοινωνίας της δημόσιας σφαίρας. Ακριβώς όπως παρατηρούταν σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες (Σκαμνάκης, 2019, Άρθρο Κρατικός παρεμβατισμός, τοπικά και εναλλακτικά ΜΜΕ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα το εναλλακτικό περιοδικό ANTI το οποίο εξέδωσε ένα τεύχος το 1972, λογοκρίθηκε από το πολιτικό καθεστώς της χούντας και επανακυκλοφόρησε το 1974 έως και το 2008. Το ANTI αποτέλεσε ένα εναλλακτικό πολιτιστικό περιοδικό, αριστερής κατεύθυνσης και ρητορικής. Το 1993 κατηγορήθηκε

από τη νεοεκλεγείσα κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ ότι λάμβανε από την κυβέρνηση Μητσοτάκη κρυφά κονδύλια ώστε να χτυπά «από τα αριστερά» τον Ανδρέα Παπανδρέου. Οι κατηγορίες δεν επιβεβαιώθηκαν ποτέ λόγω έλλειψης στοιχείων. Το τέλος του περιοδικού ήρθε το 2008 λόγω οικονομικών δυσκολιών (Πηγή Wikipedia). Το περιοδικό ANTI, λοιπόν, αποτέλεσε ένα τρανό παράδειγμα συνδυασμού εναλλακτικής δημοσιογραφίας και πρακτικών προβλημάτων (πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά) που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα μέσο.

Το διαδίκτυο, λοιπόν, ήρθε στα χέρια των πολλών και προσέφερε διέξοδο, σε μεγάλο βαθμό, στα προβλήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Η πληροφορία φτάνει από τη μία άκρη του κόσμου στην άλλη σε διάστημα λίγων δευτερολέπτων, δημιουργώντας αυτό που ο Jenner αποκάλεσε «Παγκόσμιο χωριό». Η παραγωγή της είδησης έγινε φθηνότερη από ποτέ, ενώ η διανομή σήμερα έχει κατακτήσει τα υψηλότερα επίπεδα αποτελεσματικότητας. Κατά συνέπεια, το λειτουργικό κόστος του μέσου περιορίστηκε σημαντικά, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται κάποιο εξωπραγματικό κεφάλαιο ή κάποια ιδιαίτερη προσπάθεια να εκφραστεί μια συγκεκριμένη ομάδα πληθυσμού.

Στην παραπάνω μελέτη ασχοληθήκαμε με μία σειρά διαφορετικών μέσων, τα οποία δραστηριοποιούνται στο διαδίκτυο και καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τα σημερινά εναλλακτικά μέσα ενημέρωσης.

Ο τοπικός εναλλακτικός τύπος, αρχικά, ήταν το κομμάτι των εναλλακτικών μέσων που μας προσέφερε τις περισσότερες αντιθέσεις. Από τη μία η Athens Voice και από την άλλη η πλατφόρμα xpatathens δείχνουν να λειτουργούν άριστα στα πλαίσια του διαδικτύου, κατανοώντας τους κανόνες του και προσφέροντας στο κοινό την αίσθηση του καινοτόμου που περιμένει από μία ιστοσελίδα. Παράλληλα, η Athens Voice διατηρεί την αρχική της ταυτότητα μέσα από την έντυπη εφημερίδα της, όπου προσφέρει πραγματικά εναλλακτικό περιεχόμενο που δεν θα συναντήσουμε εύκολα σε κάποιο άλλο μέσο. Αντίθετα, η σελίδα saloniki.org δείχνει να έχει χάσει αυτό το παιχνίδι καθώς η ιστοσελίδα της είναι πλήρως στατική, ξεπερασμένη σχεδιαστικά και δεν προσφέρει κάτι καινούργιο ή κάτι που δεν μπορεί να βρεθεί οπουδήποτε στο διαδίκτυο.

Μεγάλο κεφάλαιο ανάλυσης αποτέλεσαν τα προσωπικά ιστολόγια ή blogs. Τα blogs αποτελούν ένα τρανό παράδειγμα της ανάγκης των ανθρώπων να μπορούν να εκφράζονται με τον δικό τους τρόπο. Στα προσωπικά ιστολόγια ο δημιουργός είναι ένας

και μέσα από τη σελίδα του εκφράζει ό,τι αυτός επιθυμεί, με όποιο τρόπο αυτός επιθυμεί. Στα ιστολόγια kottke και dooce, οι δημιουργοί τους αναρτούν υλικό σύμφωνα με το δικό τους προσωπικό γούστο. Από τη μία ο Jason Kottke αναρτά οτιδήποτε αυτός βρίσκει ενδιαφέρον, με αποτέλεσμα ένα απόλυτα πρωτότυπο περιεχόμενο που ακολουθεί το προσωπικό του ύφος αφήγησης. Σε παρόμοιο κλίμα λειτουργεί και η Heather Armstrong, όπου στο dooce αναρτά τις σκέψεις της σχετικά με ό,τι έχει να κάνει με τη μητρότητα και τη ζωή με τα παιδιά, με το δικό της προσωπικό, και σίγουρα εναλλακτικό, ύφος. Και οι δύο παραπάνω περιπτώσεις διατηρούν την υπογραφή του δημιουργού τους, ενώ το περιεχόμενό τους έχει καταφέρει να συγκεντρώσει αρκετά βλέμματα κάνοντάς τα δύο από τα πλέον επιτυχημένα blogs παγκοσμίως. Ένα ακόμα blog με το οποίο ασχοληθήκαμε είναι το Huffington post. Ο λόγος που βρίσκεται στη λίστα είναι ότι αποτελεί ένα ιστολόγιο το οποίο ακόμα και σήμερα που έχει απορροφηθεί από τον οργανισμό Verizon communication, δηλώνει εκδοτικά ανεξάρτητο όπως όταν πρωτοξεκίνησε. Εδώ βλέπουμε μία περίπτωση μιας ιστοσελίδας που ενστερνίστηκε πρώτα απ' όλα τις προσαγές της αγοράς, με αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή να μη θυμίζει σε τίποτα ιστολόγιο, πόσο μάλλον ανεξάρτητο. Τέλος, στο κομμάτι των ιστολογίων μελετήσαμε το icanhas.cheezburger.com το οποίο αποτελεί μία κοινότητα χρηστών όπου συγκεντρώθηκε και εξέφρασε μέσα από την πλατφόρμα το κοινό τους ενδιαφέρον. Με εξαίρεση, λοιπόν, το Huffington post, τα υπόλοιπα ιστολόγια με τα οποία ασχοληθήκαμε, αποτελούν δείγμα μιας προσπάθειας ενός ή περισσότερων χρηστών να εκφραστούν και να αλληλεπιδράσουν.

Το επόμενο κομμάτι, αυτό της συμμετοχικής δημοσιογραφίας, έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον γιατί εδώ το κοινό συμμετέχει μεν ενεργά με την παραγωγή του υλικού, αλλά το περιεχόμενο είναι εξ' ολοκλήρου ενημερωτικό, προσφέροντας θεματολογία που δεν θα βρει κάποιος εύκολα, ή θα έχει περάσει στα ψιλά γράμματα, σε κάποιο παραδοσιακό ΜΜΕ. Η διαφορά σε αυτή την περίπτωση έγκειται στο, το τι είναι σημαντικό να παρουσιαστεί και τι όχι πηγάζει απευθείας από τον αποδέκτη. Το κοινό είναι αυτό που δηλώνει τι είναι σημαντικό και τι όχι για αυτό. Η απουσία της εκδοτικής γραμμής, και σε κάποιες περιπτώσεις η προχειρότητα (βλ. WikiNews), αποτελούν και τη γοητεία αυτού του είδους δημοσιογραφίας. Και αυτό γιατί ο χρήστης μπορεί να έρθει σε

επαφή με πληροφορίες πραγματικά πρωτότυπες και εναλλακτικές από τις στερεοτυπικές πρακτικές ενημέρωσης των ΜΜΕ.

Σε παρόμοιο κλίμα λειτουργεί και η πλατφόρμα Indymedia. Εδώ έχουμε μια δημοσιογραφία λαϊκής βάσης, όπου και εδώ το περιεχόμενο παράγεται και καταναλώνεται από το ίδιο το κοινό. Η διαφορά με τα παραδείγματα συμμετοχικής δημοσιογραφίας είναι ότι εδώ το ύφος είναι σαφώς αντικαθεστωτικό. Σε αντίθεση με τη συμμετοχική δημοσιογραφία, εδώ στόχος δείχνει να είναι ο ξεσηκωμός και η αντίσταση απέναντι σε κάθε τι συστημικό παρά η ενημέρωση καθεαυτή.

Τέλος, σε ό,τι έχει να κάνει με τη δημοσιογραφία των κοινωνικών κινημάτων, βλέπουμε ότι κύριο στοιχείο της είναι η ενημέρωση η οποία είναι εστιασμένη σε ένα και μόνο θέμα. Η ενημέρωση του κοινού μέσα από το δημόσιο βήμα αποτελεί και το όπλο των κινημάτων αυτών προκειμένου να πιέσουν τους αρμόδιους φορείς να δώσουν λύσεις πάνω σε σχετικά θέματα. Για παράδειγμα, στην έρευνα 2018 National Clinic Violence Survey, (Feminist Majority Foundation, 2018), παρουσιάζεται το φαινόμενο της βίας που παρατηρείται εναντίον των γυναικών εντός των κλινικών που είναι εναντίων των εκτρώσεων, από το 1993 έως και το 2018. Η μελέτη αυτή στοχεύει στην εμπειριστατωμένη ενημέρωση του κοινού πάνω σε ένα ευαίσθητο κοινωνικό θέμα. Τέτοιες δράσεις είναι αυτές οι οποίες κάνουν τη δημοσιογραφία κοινωνικών κινημάτων αναγκαία για το κοινό καλό.

Από όλα τα παραπάνω απουσιάζουν ή έχουν περιορισμένο ρόλο τα ελληνικά εναλλακτικά μέσα. Την εποχή όπου σε όλη την Ευρώπη, το «εναλλακτικό» στα μέσα ξεπηδούσε μέσα από τη λαϊκή βάση των εκάστοτε τοπικών κοινωνιών (δεκαετίες 1960 – 1970), η Ελλάδα βρισκόταν υπό δικτατορικό καθεστώς και μετά το πέρας της εποχής εκείνης χρειάστηκαν αρκετά χρόνια να ξεπεραστούν τα αρνητικά, ως προς το επίπεδο έκφρασης, προβλήματα. Έτσι, οι προσπάθειες ως προς την εναλλακτική κατεύθυνση ήταν μετρημένες. Αν επιστρέψουμε στο παράδειγμα του περιοδικού ANTI θα δούμε ότι πρόκειται για ένα μέσο που γεννήθηκε και πέθανε σε δύο πολύ ακραίες εποχές για την Ελλάδα. Τη Χούντα και τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008. Σήμερα υπάρχουν προσπάθειες οι οποίες δρουν εξ ολοκλήρου στο διαδίκτυο. Παράδειγμα το περιοδικό «Σύγχρονα θέματα» το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά τον Μάιο του 1978 και

σταμάτησε την έντυπη παρουσία του τον Μάρτιο του 2013. Έκτοτε δραστηριοποιείται αποκλειστικά στο διαδίκτυο.

Συνοψίζοντας, τα εναλλακτικά μέσα σήμερα καλύπτουν μια ευρεία γκάμα περιεχομένου. Ανεξάρτητα από το ύφος και το κύριο θέμα τους, όλα μοιράζονται την κοινή ανάγκη να παρουσιάσουν κάτι το διαφορετικό προς τα έξω. Στην εποχή όπου το διαδίκτυο, η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και ο τύπος κατακλύζονται από παραδοσιακού τύπου ενημέρωση, τα εναλλακτικά μέσα προσφέρουν τη διαφορετική νότα που το κοινό έχει ανάγκη. Αυτό αποτελεί και το κύριο κοινό χαρακτηριστικό όλων των μέσων που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 3. Είτε μιλάμε για τη σελίδα μιας μαμάς όπως το Dooce είτε για μια ανεξάρτητη αριστερή πλατφόρμα ενημέρωσης όπως η Indymedia, παντού θα βρούμε την ανάγκη να ακουστεί η διαφορετική φωνή. Η ανάγκη του δημόσιου βήματος στους λίγους αποτελεί και το πεδίο σύγκλισης των εναλλακτικών μέσων ενημέρωσης.

Το διαδίκτυο έχει λύσει προβλήματα του παρελθόντος, όπως για παράδειγμα τη διανομή του υλικού, και έχει επιτρέψει στον χρήστη τη δημιουργία της δικής του, εξατομικευμένης εμπειρίας ενημέρωσης και ψυχαγωγίας. Η δυνατότητα αυτή έχει επιτρέψει στα εναλλακτικά μέσα, σε αντίθεση με το παρελθόν, να είναι βιώσιμα εγχειρήματα, να έχουν ξεπεράσει τα σύνορα μιας τοπικής κοινωνίας και να έχουν φέρει κοντά ανθρώπους από όλο τον κόσμο που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα. Το χάσμα διανομής που υπήρχε στο παρελθόν μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή πληροφορίας, δείχνει να έχει γεφυρωθεί σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, λόγω των νέων τεχνολογιών, η αποτελεσματικότητα της πληροφορίας έχει αυξηθεί κατακόρυφα αφού έχει τη δυνατότητα να βρίσκετε σε κάθε συσκευή ανά τον κόσμο σε ελάχιστο χρόνο. Αυτή η δυνατότητα βοηθά σε προσπάθειες, όπως για παράδειγμα τα κοινωνικά κινήματα, να παρουσιάσουν καλύτερα τις απόψεις τους και να ευαισθητοποιήσουν μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού. Με αυτό τον τρόπο έχουν τη δυνατότητα να στρέψουν το βλέμμα της κοινωνίας σε θέματα εξίσου σημαντικά από αυτά της καθημερινής ατζέντας, με αποτέλεσμα να υπάρχει η δυνατότητα πίεσης προς κάθε αρμόδιο φορέα για την επίλυσή τους.

Χωρίς αμφιβολία, τα εναλλακτικά μέσα προσφέρουν μια μεγάλη ποικιλομορφία ενημέρωσης και ψυχαγωγίας που το κοινό και η κοινωνία έχει ανάγκη. Η ποικιλία φωνών, όσο αυτές αυξάνονται, μας οδηγούν σε μία όλο και καλύτερη

δημοκρατία ενημέρωσης, όπου ο χρήστης μπορεί να «ψηφίσει» τι είναι αυτό που του κάνει και τι όχι. Σίγουρα, με την πάροδο των χρόνων αυτό το φαινόμενο θα γίνεται όλο και εντονότερο, καθώς πλατφόρμες θα δημιουργούνται και θα πετυχαίνουν ή θα απορρίπτονται σε εντυπωσιακά μικρούς χρόνους.

Βιβλιογραφικές πηγές

- Atton, C. (2015). *The Routledge Companion to Alternative and Community Media*. Routledge. Oxon and New York
- Atton, C. (2009). *Alternative and Citizen Journalism, The Handbook of Journalism Studies*
- Bailey, O., Cammaerts, B., and Carpentier, N. (2007). *Understanding Alternative Media*. Open University Press. Berkshire
- Cameron, D. (1996). *Style policy and style politics: a neglected aspect of the language of the news*. Sage Publications. London
- Coyer, K. Dowmunt. T. Fountain, A. (2007). *The Alternative Media Handbook*. Routledge. Oxon and New York
- Dery, M. (1990). *The Merry Pranksters and the art of the hoax*. New York Times
- Downing, J., Ford, T.V., Gil, G., & Stein, L. (2001). *Radical media: Rebellious communication and social movements*. Thousand Oaks, CA
- Franklin B., Murphy, D. (2005). *The Market, Politics and the Local Press*. Routledge. London and New York
- Goff, V. (2009). *Alternative and Underground Newspapers*. Encyclopedia of Journalism
- Haas, T. (2004). *Alternative media, public journalism and the pursuit of democratization*. Journalism Studies
- Harcup, T. (2013). *Alternative Journalism, Alternative Voices*. Routledge. Oxon and New York
- Harcup, T. (2011). *Alternative journalism as active citizenship*. Sage Publications. London
- Harcup, T. (2003). *The unspoken – said*. Sage Publications. London
- Jankovski, N. (1994). *International perspectives on community radio*, in AMARC – Europe, *One Europe – Many Voices*. Democracy and Access to Communication. Conference report, AMARC – Europe Pan-European Conference of Community Radio Broadcasters. Ljubljana
- Jenner, B. (2002). *Local Journalism on the Web*. British Journalism Review. Sage Publications. London

- Kenix, L.J. (2011). *Alternative and Mainstream Media*. Bloomsbury Academic. New York.
- Leibowitz, B. (2003). *Hack, hacker, hacking*. In T.F. Peterson, *Nightwork: A history of hacks and pranks at MIT*. MIT Press. Cambridge
- Lievrouw, L. A. (2011). *Alternative and Activist Media*. Polity Press. Cambridge
- Platon, S., Deuze, M. (2003). *Indymedia journalism*. Sage Publications. London
- Sima, Y., Pugsley, P.C. (2010). *The Rise of a “Me Culture” in Postsocialist China*. *The International Communication Gazette*.
- Tonnies, (1963). *Community and Society*. Harper & Row. London
- Weichelt, A. (1995). *Public Journalism: Leadership or Readership? A paper represent to the Association for Education in Journalism and Mass Communication*. Washington
- Σιαπέρα, Ε., Δημητρακοπούλου, Δ. (2012). *Διαδίκτυο και Δημοσιογραφία: Παραδοσιακές και Εναλλακτικές Μορφές*. Αφιέρωμα: Θεωρία και έρευνα στις δημοσιογραφικές σπουδές. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα

Διαδικτυακές πηγές – Σύνδεσμοι

- <https://www.athensvoice.gr>
 - Άρθρο Athens Voice 12/4/2020. Μάριος Ψαραδέλλης: Σημασία δεν έχει το τι ζεις αλλά πώς το ζεις - https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/city-vibes/638000_marios-psaradellis-simasia-den-ehei-ti-zeis-alla-pos-zeis
 - Περρή, Κ. (2020) Άρθρο Athens Voice 26/2/2020. Ο Αρτέμης Παπαδόπουλος από τον θρυλικό φούρνο του Τάκη (Αρτοποιίτης) μιλάει για το δικό του Κουκάκι - https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/athens/625118_o-artemis-papadopoylos-milaei-gia-diko-toy-koykaki
- <https://www.efsyn.gr>
 - Σκαμνάκης Α. (2019) Άρθρο Εφημερίδα των Συντακτών 09/11/2019. Κρατικός παρεμβατισμός, τοπικά και εναλλακτικά ΜΜΕ. - https://www.efsyn.gr/nisides/218339_kratikos-parembatismos-topika-kai-enallaktika-mme
- www.lamiareport.gr
- <http://www.saloniki.org/>
- <https://www.synchronathemata.gr>
- <https://www.thriassio.gr>
- <https://www.xpatathens.com>
 - Άρθρο XpatAthens 18/7/2019. From-Hand-to-Hand - Greek Artisans & Craftsmen Rediscovered - <https://www.xpatathens.com/living-in-athens/local-voices/people/item/4895-from-hand-to-hand-greek-artisans-craftsmen-rediscovered>
 - Άρθρο XpatAthens 26/3/2020. Free Housing For Medical Staff & COVID-19 Patient - <https://www.xpatathens.com/living-in-athens/what-s-new/local-news/item/7828-free-housing-for-medical-staff-covid-19-patients>
- <https://kottke.org/>
 - Kottke, J. (2020). Άρθρο Kottke 8/5/2020. Trains Speed Through the

Swiss Countryside to Techno Beats - <https://kottke.org/20/05/trains-speed-through-the-swiss-countryside-to-techno-beats>

- Kottke, J. (2020). Άρθρο Kottke 11/5/2020. The Coronavirus Was an Emergency Until Trump Found Out Who Was Dying - <https://kottke.org/20/05/the-coronavirus-was-an-emergency-until-trump-found-out-who-was-dying>
- Kottke, J. (2020). Άρθρο Kottke 26/5/2020. Squirt Gun Baptisms - <https://kottke.org/20/05/squirt-gun-baptisms>
- <http://www.digitaljournal.com>
 - Hogg, C. (2009). Άρθρο Digital Journal 13/05/2009. Is there credibility in citizen journalism? - <http://www.digitaljournal.com/article/271657>
- <https://dooce.com/>
 - Armstrong, H. B. (2020). Άρθρο Dooce 16/3/2020. But I know how Rapunzel felt in the tower, when she wanted to feel the rain shower... - <https://dooce.com/2020/03/16/but-i-know-how-rapunzel-felt-in-the-tower-when-she-wanted-to-feel-the-rain-shower/>
- <https://icanhas.cheezburger.com/>
- <https://www.huffingtonpost.co.uk/>
 - Papenfuss, M. (2020). Άρθρο HuffingtonPost 30/5/2020. Police Officer Fires Pepper Pellets At Journalist During Live Protest Broadcast - https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/kentucky-reporter-shot-at-by-police-live-broadcast-protest_uk_5ed228dbc5b688efc444838f?utm_hp_ref=uk-news
 - Sharma, V. (2020). Άρθρο HuffingtonPost 24/1/2020. This Is How My Dad's Suicide Shaped The Parent I Want To Be - https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/parenting-suicide_uk_5e29c4c3c5b6d6767fd05344
- https://en.wikinews.org/wiki/Main_Page
 - WikiNews 2020. Άρθρο 22/5/2020. Astronomer tells Wikinews about discovery of closest black hole known so far - https://en.wikinews.org/wiki/Astronomer_tells_Wikinews_about_discovery_of_closest_black_hole_known_so_far

[ery of closest black hole known so far](#)

- <https://el.wikipedia.org>
 - Αντί (Περιοδικό)
[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF_\(%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF_(%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C))
- <https://newsparticipation.com/>
- <https://athens.indymedia.org/>
 - Utopia A.D (2020). Άρθρο Athens Indymedia 20/5/2020.
ΚΟΜΟΤΗΝΗ: Αντιεθνικιστική Αφίσα εν όψει της Γενοκτονίας των Ποντίων - <https://athens.indymedia.org/post/1605222/>
- <https://jecologyblog.com/>
 - Rhiannon, R. (2020). Άρθρο Jecology 6/3/2020. Viable seed dispersal after fire depends on highly variable flowering and cone production - <https://jecologyblog.com/2020/03/06/viable-seed-dispersal-after-fire-depends-on-highly-variable-flowering-and-cone-production/>
- <https://itstopswithme.humanrights.gov.au/>
- <https://www.feminist.org/>
 - Feminist newswire (2020). Άρθρο Feminist 28/5/2020. Medical Groups Sue FDA Over Abortion Pill Restrictions During Pandemic - <https://feminist.org/blog/index.php/2020/05/28/medical-groups-sue-fda-over-abortion-pill-restrictions-during-pandemic/>
 - <https://www.feminist.org/anti-abortion-violence/images/2018-national-clinic-violence-survey.pdf>
- <http://www.ebizmba.com/articles/blogs>

«Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών / δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.»